

ungdomsforskning

nr. 1 - marts 2003

UNGE OG KRIMINALITET

Selvom medierne fremstiller piger, der begår vold, som et stigende problem, er der faktisk ingen sikker viden om det

ungdomsforskning
Unge og kriminalitet
nr. 1 - marts 2003

Citat på forside
Esther Malmberg & Susanne P. Hansen,
artikel side 12 "Et stresset pigeliv"

Udgiver
Center for Ungdomsforskning

Ansvarshavende
Birgitte Simonsen

Redaktør
Niels Ulrik Sørensen
nus@ruc.dk

Redaktionssekretær
Liselotte Klint

Layout
Liselotte Klint

Abonnement for 2003
4 numre: Kr. 90,-

Løssalg
1 nummer: Kr. 25,-

Bestilling af abonnement og løssalg
ungdomsforskning@ruc.dk

ISSN 1602-0324

Tryk
Glumsø Bogtrykkeri A/S
Miljøcertificeret efter ISO 14001

Copyright
Center for Ungdomsforskning

INDHOLD

- 5 Redaktøren**
5 De ansigtsløse
Af Niels Ulrik Sørensen
- 7 Fokus på unge og kriminalitet**
7 Forråelsen
Af Niels Ulrik Sørensen
- 10 Et stresset pigeliv
Af Esther Malmborg og Susanne Pihl Hansen
- 15 Voldtaget - og hvad så?
Af Annalise Rust, Birgitte Jørgensen og Ingrid Stage
- 22 På jagt efter mørketal
Af Michael Voss - interview med Claus Syberg Henriksen
- 25 Behandling i firhed virker bedre
Af Michael Voss - interview med Britta Kyvsgaard
- 29 Unge og kriminalitet - behandling og straf
Af Benny Lihme
- 38 Kys hul i panseret
Af Michael Voss - interview med Annie Lauritsen
- 43 Ingen trylleformular
Af Birgit Sommer
- 47 Bøger**
47 Omsværmede kroppe
Af Niels Ulrik Sørensen

- 48 Kommentaren**
48 Kommunikationskløften
 Af Rasmus Jønsson
- 53 Aktuelle CeFU-aktiviteter**
53 Nye tider - nye foreningsformer? Et forskningsprojekt om
 ungdom & foreningsliv
 Af Jens Christian Nielsen
- 56 Konference maj 2003
- 57 NYRI-Konference juni 2003
- 58 Rettelse til Ungdomsforskning nr. 4 - december 2002

REDAKTØREN

De ansigtsløse

For det meste forbliver de ansigtsløse. Ungdomsforskning sætter denne gang fokus på unge og kriminalitet. Og forsøger at give de unge kriminelle et ansigt.

Vi har alle et billede af, hvordan de ser ud. Også selvom vi ikke selv har mødt en af dem.

Det er en slags indre billede.

Et indre billede, der har fået næring af reportager fra lovløse ungdomsbander i betonforstæderne, overskrifter om voldelige unge i nattelivet og interviews med bankansatte, der er blevet truet af stadig yngre bankrøvere. Et indre billede, der med andre ord har fået næring af ungdomskriminalitetens allestedsnærværelse i den danske offentlighed.

De unge kriminelle ser vi dog sjældent.

Måske i glimt – når de sniger sig væk fra byretten gemt under jakker, der dækker ansigtet men ikke den finger, der signalerer "fuck you" til kameraet. Eller når Jørgen Flindt Pedersen en sjælden gang laver en dybdegående reportage om drengene fra Vollsmose.

Men for det meste forbliver de anonyme. Ansigtsløse. De kriminelle og halvkriminelle unge, hvis gerninger ellers fylder så meget i offentligheden.

Og så skaber vi vore egne billeder. Vi giver dem et ansigt. Et ansigt baseret på frygt. Og et ansigt, som sandsynligvis gør frygten større.

I dette nummer af *Ungdomsforskning* sætter vi fokus på unge og kriminalitet.

Og vi giver ordet til en række personer, der på forskellig vis er i berøring med unge kriminelle. Som bl.a. forskere, behandlere, administratorer. Personer, der har set deres virkelige ansigter. Personer, hvis indre billeder er baseret på andet og mere end flygtige reportager, overskrifter, interviews. Og frygt.

I en række artikler belyser de forskellige aspekter af unge og kriminalitet: Lige fra pigebander over SSP-samarbejdet til behandlingsstraffe. Og de tegner et sammensat og modsatrettet billede af unges kriminalitet. Og af de unge kriminelle. Ikke et lettilgængeligt billede. Ikke et billede, der gør det let at sætte i bås. Men forhåbentlig et billede, der kan skabe større indsigt i, hvordan virkelige kriminelle unge ser ud.

Det er ikke nogen tilfældighed, at unge og kriminalitet er omdrejningspunktet i dette nummer af *Ungdomsforskning*.

To forskere ved Center for Ungdomsforskning afslutter i disse dage en analyse af møder mellem politi og unge fra de etniske minoriteter, der er finansieret af Justitsministeriets Forskningspulje. Analysen bygger på længere tids feltarbejde blandt ungdomsgrupper, hvor der forekommer kriminalitet, og hos politiet. Og den giver et nærgående indblik i begge parter hverdag og samspil med hinanden. Analysen vil, når den udgives i løbet af foråret, utvivlsomt føje nye aspekter til det billede af unge og kriminalitet, der tegnes i dette *Ungdomsforskning*.

Det hele handler dog ikke om kriminalitet hos Center for Ungdomsforskning.

Fx ser en ny bog om unge og krop snart dagens lys. Den omtales i slutningen af magasinet

ungdomsforskning

under rubrikken "Bøger". En anden rubrik, "Kommentaren", sætter fokus på den kommunikationskløft, der er mellem de politiske partier og unge.

Jo, også *Ungdomsforskning* her har flere ansigter.

Niels Ulrik Sørensen

Redaktør af *Ungdomsforskning*

FOKUS PÅ UNGE OG KRIMINALITET

Forrælsen

Forrælsen er et faktum. Ikke til at komme udenom. Ungdomsforskning sætter fokus på unge og kriminalitet. Redaktør Niels Ulrik Sørensen giver her en introduktion til artiklerne, der dog handler om andet og mere end forrælse.

Af Niels Ulrik Sørensen

"De slemme er blevet værre".

Sådan lød en overskrift i Berlingske Tiden-
de i slutningen af november sidste år.

Overskriften vedrørte en artikel om krimi-
nelle unge, der bl.a. byggede på et interview
med formanden for Politimesterforeningen,
Poul Bjørnholdt Løhde, som talte om en "for-
rælse" af ungdomskriminaliteten. "Før stjal
de min bil. I dag bliver jeg revet ud af den
midt i et vejkryds og sparket i hovedet".

Og forrælsen var det gennemgående tema
i de artikler om unges kriminalitet, der fyldte
godt op i aviserne de sidste dage af november.

I Jyllands-Posten lød en af overskrifterne
"Unge røvere vækker bekymring". I BT skrev
de "De helt unge begår grovere kriminalitet".
Og Fyens Stiftstidende genbrugte Berlingske
Tidendes overskrift "De slemme er blevet
værre".

Så skulle det være slået fast: De slemme
er blevet værre. Og, ja, forrælsen er et faktum.

Intet forkromet overblik

De artikler om unge og kriminalitet, der er
omdrejningspunktet i dette nummer af *Ung-
domsforskning*, handler ikke så meget om for-
rælse. Forrælsen optræder – men den spiller
ikke hovedrollen i artiklerne.

Artiklerne er skrevet af, eller bygger på
interviews med, forskere, debattører, admini-
stratorer og behandlere, der alle beskæftiger
sig med unge kriminelle. De giver ikke noget
forkromet overblik over de unges kriminalitet

– over kriminalitetens omfang, forbrydel-
sernes art eller gerningsmændenes baggrund.
De består derimod af en række nedslagspunk-
ter, der fra varierende perspektiver belyser for-
skellige områder af unges kriminalitet.

Emnerne er mange og spredte: lige fra
pigebander over voldtægtsofre til SSP-samar-
bejdet. Gennemgående i alle artiklerne er dog,
at skribenterne og de interviewede har et ind-
gående og nuanceret kendskab til problem-
erne. Og at de derfor undgår den forsimp-
ling, som nogen gange kendetegner pressens forsøg
på at beskrive problemer, så de nemmest vinder
genklang i offentligheden.

Som når det lille ord "forrælse" bliver
samlebegreb for det sammensatte og mod-
satrettede fænomen, som unges kriminalitet
udgør.

Pigebander og pigeofre

Helt i tråd med den megen fokus på forrælse
har de såkaldte pigebander i det forløbne år
fået megen opmærksomhed.

I artiklen "Et stresset pigeliv" sætter Esther
Malmberg og Susanne Pihl Hansen fra UFC-
Unge imidlertid spørgsmålstegn ved me-
diernes beskrivelse af pigebanderne som et
stigende problem. Nok meldes der visse steder
om flere problemer med voldelige piger,
skriver de. Men andre steder er det modsatte
tilfældet. I det store hele mangler vi dog viden
om fænomenet, understreger Malmberg og
Hansen, der ikke desto mindre forsøger sig

med en karakteristik af pigelivet i klikeerne, der tilsyneladende er præget af stor stress og mangel på struktur.

I artiklen "Voldtægt – hvad så?" sættes der også fokus på piger. Men denne gang vendes søgelyset mod unge piger, der har været udsat for kriminalitet. Psykologerne Annalise Rust, Birgitte Jørgensen og Inge Stage fra Center for Voldtægts ofre og Temaet for Seksuelt Misbrugte Børn ved Rigshospitalet arbejder med gruppeterapeutisk behandling af 13-16-årige piger, der er blevet voldtægtet af unge mænd. Og erfaringerne fra denne behandling viser, at deres psykologiske helingsproces langt fra kun afhænger af selve voldtægten. De efterfølgende hændelser – bl.a. hos politiet og retsvæsenet – er afgørende for, hvor stor skade voldtægten påfører de unge piger.

Også "På jagt efter mørketal", der er et interview med Claus Syberg fra Center for Alternativ Samfundsanalyse (CASA), beskæftiger sig med unge ofre for ungdomskriminalitet. Henriksen har gennemført en spørgeskemaundersøgelse fra skoler i København. Undersøgelsen var bestilt af et lokalt kriminalitetsforbyggende projekt blandt skoleelever med navnet "Prosit", hvis formål var at skabe tryghed i og omkring skolerne og at standse bandeudviklingen i nærmiljøet. Syberg fortæller, at en stor del af den kriminalitet, som skoleeleverne bliver udsat for, aldrig bliver anmeldt. Men at eleverne til gengæld fortæller om hændelserne til lærere og forældre.

Straf og behandling

"Behandling i frihed virker bedre" er titlen på et interview med forskningschef i Justitsministeriet,

Britta Kyvsgaard, der i december 2000 udarbejdede en oversigt over de udenlandske erfaringer med sanktioner overfor ungdomskriminalitet. Oversigten dannede baggrund for indførelsen af en ungdomssanktion i 2001. Ungdomssanktionen består af et toårigt forløb

med indespærring og behandling. Den unge sidder som regel op til to måneder i en sikret afdeling, op til 10 måneder i en åben institution og får resten af tiden efterbehandling i frihed. Ungdomssanktionen er et muligt alternativ for unge, som ellers ville være idømt mellem 30 dage og 1 ½ års fængsel.

Ifølge Benny Lihme, der er redaktør af tidsskriftet *Social Kritik*, er det imidlertid et problematisk alternativ. I artiklen "Unge og kriminalitet - behandling og straf" kritiserer han ungdomssanktionen for at være en uheldig sammenblanding af behandling og straf. Lihme er nemlig af den opfattelse, at behandlingsdomme svækker de dømtes retssikkerhed, fordi de indebærer en overdragelse af magt fra retsvæsenet til læger, psykologer og andre såkaldte "normalitetsdommere". Han argumenterer historisk og teoretisk for sin pointe, bl.a. ved hjælp af den franske filosof og idéhistoriker Michel Foucault, i den længste artikel i dette nummer af *Ungdomsforskning*.

Kys og kram

Kortere er interviewet med Annie Lauritsen, der er leder af Den Gule Flyver i København. Til gengæld er der masser af kys og kram. For det er nemlig opskriften, når Lauritsen og hendes kolleger arbejder med børn og unge, som er ude i kriminalitet, når de begynder på den Gule Flyver, der er skole og socialpædagogisk behandling på én gang.

Men det er også meget andet: fra advokat-hjælp til morgenvækning, fra forbud mod at bande til lange personlige samtaler. Og imellem er det også politianmeldelser og fængselsbesøg. I interviewet fortæller Lauritsen om begyndelsen, grundideerne og erfaringerne, men først og fremmest fortæller hun om de unge.

Færre konkrete unge er der i artiklen "Ingen trylleformular" af Birgit Sommer fra Det kriminalpræventive Råd. I stedet skriver hun om de elementer, der indgår i SSP-samarbejdet mellem socialforvaltningerne, skolerne og

politiet, som er en vigtig ingrediens i kriminalitetsforebyggelsen blandt børn og unge. Men det er, som antydnet, ingen trylleformular. Det kan, skriver Sommer, være svært at arbejde sammen på tværs af organisationer og fagligheder. I artiklen giver hun nogle bud på, hvad

der kan lette samarbejdet mellem instanserne.

Ikke kun forråelse

Forråelse? Måske – men ikke kun.

Læs videre og find ud af, hvad der ellers præger unges kriminalitet.

UNGE OG KRIMINALITET

Et stresset pigeliv

Selvom medierne fremstiller voldelige piger som et stigende problem, er det usikkert, om det rent faktisk er tilfældet. Nogle steder meldes om stigende problemer. Andre steder om det modsatte. Men naturligvis fylder de voldelige piger meget i de områder, hvor de huserer. De danner typisk klikker, der er knyttet til grupperinger af unge drenge og mænd. I klikkerne lever de et stresset liv uden struktur og planlægning. De strides indbyrdes om at opnå magt og status – men holder dog sammen mod piger udenfor gruppen. Oftest har pigerne i klikkerne været udsat for omsorgssvigt. Men der er ikke nok viden om, hvorfor pigerne reagerer som de gør, skriver Esther Malmberg og Susanne Pihl Hansen fra UFC-Unge, der beskæftiger sig med socialt arbejde med unge. Og de opfordrer derfor til, at der indsamles yderligere viden om det underbelyste fænomen.

Af Esther Malmberg og Susanne Pihl Hansen

Gennem det sidste års tid har de danske medier haft stor fokus på vilde piger, der begår vold. Fra bl.a. Viborg, Ålborg, Århus og København er der kommet beretninger om episoder med "pige-bander", der har truet og overfaldet andre piger.

Episoderne har ikke mindst chokeret ved, at volden har været meget grov. Socialarbejdere og andre har givet udtryk for, at de har meget svært ved at begribe, hvordan pigerne kan udøve en vold, der er så rå og skræmmende. Fænomenet med vilde piger, der begår vold, er blevet beskrevet som et nyt og stigende problem. Men spørgsmålet er, om der er tale om et nyt problem.

Et velkendt problem

Piger, som har reageret med en udadrettet adfærd, dvs. med kriminalitet og vold, har eksisteret i hvert fald flere årtier tilbage. Gennem vores egen praksis har vi stødt på og arbejdet med denne gruppe af piger helt tilbage fra 70'erne, og aktuelt har vi kontakt med flere tidligere "vilde piger", som i dag er voksne og selv arbejder med vilde piger.

Kriminologen Flemming Balvig konsta-

terer ligeledes i en ungdomsundersøgelse fra 1999, at "i løbet af 1990'erne har debatten af og til blomstret op om mulige – kraftige – stigning i pigers og kvinders kriminalitet. Det har gerne været foranlediget af enkelte episoder eller særlige problemer i en periode i et bestemt område."

Set i dette perspektiv kan man ikke sige, at der er tale om et nyt problem, men muligvis kan problemet opstå som et nyt problem lokalt, hvor man ikke tidligere har set fænomenet. Andre spørgsmål, der rejser sig, er, om den vold, der udøves, er blevet mere ekstrem, og om en bredere gruppe af piger medvirker i voldsudøvelsen.

De udagerende piger

Det er ikke muligt entydigt at sige, hvem pigerne aktuelt er.

Men erfaringer fra praksisfeltet vidner om, at der - trods individuelle forskelle - hovedsageligt er tale om piger, der har været udsat for tidligt omsorgssvigt. Omsorgssvigt, der har bestået af mishandling, seksuelle overgreb, forsømmelse, tidligt "voksenansvar" for belastede forældre eller mindre søskende og andre

former for følelsesmæssigt svigt

En del af pigerne har under opvæksten udviklet en udagerende overlevelsesstrategi med megen vrede og aggression. De har ofte haft svært ved at begå sig, hvorfor almindelige institutioner, som børnehaver og skoler, har haft svært ved at rumme dem. De har derfor tidligt oplevet udstødelse og henvisning til specielle foranstaltninger.

Ofte har pigerne meget lavt selvværd og er præget af stor ensomhed. Mange har endog problemer med stoffer og alkohol, og det kan været et væsentligt element i selve voldsudøvelsen.

De isolerede og usynlige

En anden del af pigerne har udviklet en mere indadrettet overlevelsesstrategi. De isolerer sig og gør sig usynlige. Men i forbindelse med løsrivelsesprocesser i puberteten kan deres adfærd blive udadrettet med eksplosive reaktioner og hævnadfærd overfor andre.

Flere praktikere taler om, at netop denne type piger tilsyneladende vil gå langt for at opnå accept i ungdomsgruppen og forblive en del af gruppen.

De umiddelbart velfungerende

Dertil kommer en gruppe piger med en tilsyneladende mere almindelig baggrund. De befinder sig stadig i skolesystemet og bor hjemme i deres familier.

Disse piger har ikke været udsat for omsorgssvigt i klassisk forstand. Men ved et nærmere kendskab viser det sig ofte, at de mistrives psykisk, hvilket kommer til udtryk i spiseforstyrelser, selvmordsforsøg mv., og at den følelsesmæssige forbindelse mellem pigen og hendes forældre ikke er i orden.

Flere danske trivselsundersøgelser blandt unge i folkeskolerne har de senere år vist, at langt flere piger end drenge giver udtryk for, at de mistrives. Cirka 50 procent af pigerne fortæller, at de inden for det sidste års tid har haft så alvorlige personlige, følelsesmæssige

eller psykiske problemer, at de har oplevet et behov for professionel hjælp. Det samme gjorde sig kun gældende for omkring 25 procent af drengene.

Ingen bekræftelse

Alle mennesker søger anerkendelse og bekræftelse – vi har brug for at opleve os værdifulde i kraft af bare at være til, at være nogen og at være noget.

De piger, vi taler om her, har ikke fået denne form for bekræftelse – hverken i familien, i skolen eller i venskaberne. Og de har derfor i forskellig grad problemer med lavt selvværd og manglende selvtillid.

Mange af dem har heller ikke udviklet en evne til at indgå i nære og forpligtende relationer med andre – hverken voksne eller andre unge. Bag deres umiddelbart seje og magtfulde facade er de derfor ofte ensomme

Man skal være noget særligt

I dagens samfund er der et stigende krav om ikke blot at være nogen eller noget – men at være noget særligt, at være en succes. Det gælder os alle.

Når en pige, der har et lavt selvværd, ikke kan opnå anerkendelse i de normale sammenhænge, kan hun blive nødt til at søge den i andre, ofte subkulturelle, sammenhænge. Her er normer og spilleregler tydelige og derved lettere at begå sig inden for. Samtidig må pigerne acceptere og underkaste sig normerne og spillereglerne for at bevare tilhørsforholdet til subkulturen.

"Gang i den"

Pigerne danner typisk en klike, der knytter an til en gruppering af unge drenge og mænd. Grupperingen udfolder sig og er synlige i det offentlige rum – og har ofte en kriminel og voldelig adfærd. Pigerne hverdag i kliquen er præget af voldsomt stress. Succeskriteriet er, at der er "gang i den". Der er ingen struktur og planlægning, alt skal foregå her og nu –

uden noget særligt perspektiv. De indgår som regel ikke i normale dagsaktiviteter som fx skolegang. I stedet har de en skæv døgnrytme, forbruger ofte rusmidler og er på evig jagt efter "fyren", penge eller er i fuld gang med at forbruge dem.

Intriger og konflikter

Hverdagens styrepind er i høj grad mobiltelefonen, der altid er åben i tilfælde af, at man skulle blive kaldt til et sted med "gang i den". Eller hvis man selv skulle få brug for at tilkalde forstærkning fra "vennerne" i en presset situation.

Mobiltelefonen bruges til mobning og til at udstede trusler. Og er derfor et afgørende redskab for pigerne. Deres samvær er nemlig præget af intriger og konflikter, lige så meget indenfor klikken som i forholdet til piger udenfor.

I klikken konkurrerer pigerne om at opnå magt og status ved at få fat i "den fedeste fyr" med den højeste status. Og det er vigtigt at have gang i aktiviteter, der kan cementere eller udvide deres status – både i relation til de andre piger i klikken, til fyrene og til piger udenfor klikken.

Trods den indbyrdes kappestrid står pigerne sammen om at afstraffe eller hævne sig på

piger udenfor. Typisk hvis en pige har sagt eller gjort noget, der betragtes som krænkende, eller har gjort forsøg på at få fat i en af fyrene i klikken.

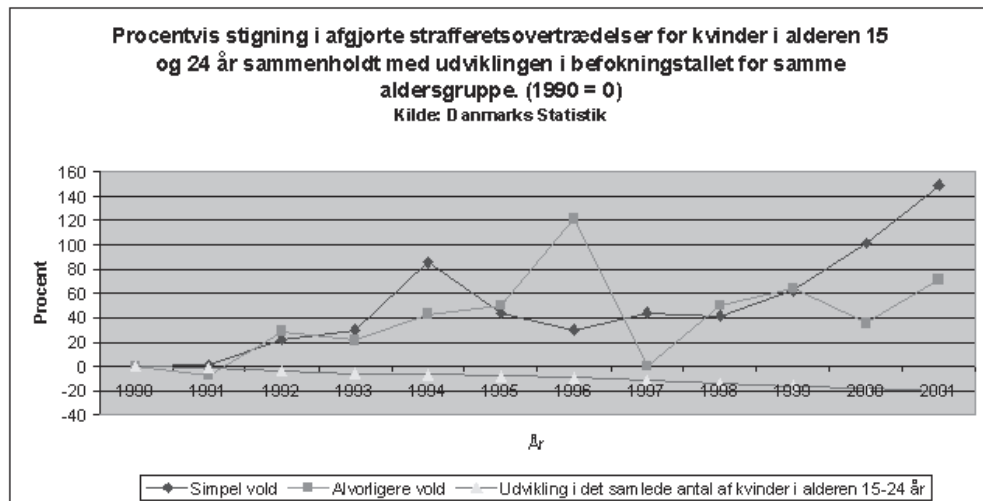
Pigerne har dog svært ved at holde sammen over tid og forblive loyale og forpligtede i forhold til hinanden. Da de bliver ved med at konkurrere om magt og status, danner de kun meget sjældent faste grupper – egentlige bander.

Omfanget usikkert

Selvom medierne fremstiller piger, der begår vold, som et stigende problem, er der faktisk ingen sikker viden om det. Fra praksisfeltet er der forskellige vurderinger. Nogle steder meldes om stigende problemer, andre steder om det modsatte. Problemet synes at opstå lokalt, når en gruppe af piger huserer, for derefter at dø ud igen for en periode.

Kriminalstatistikken viser over et 12-årigt forløb en svag stigning i antallet af piger og kvinder i alderen 15-24 år, der har fået en dom for simpel eller alvorligere vold. Stigningen ligger dog primært på den simple vold (se figuren).

De absolutte tal er dog forholdsvis små. Antallet af domme for simpel vold er steget fra 77 i 1990 til 192 i 2001, mens tallet for alvorligere

vold er steget fra 14 i 1990 til 24 i 2001. Der har gennemsnitligt været et enkelt tilfælde af domme om året for særlig alvorlig vold og vold mod sagesløs.

Den procentvise stigning af domme for simpel og alvorligere vold kan være et udtryk for, at flere piger er blevet voldelige og udagerende. Men det kan også være et udtryk for en generel ændret holdning til vold i samfundet.

Der sker sammenlagt flere anmeldelser for vold, og samtidig er strafferammen for vold gennem de sidste år blevet skærpet. Undersøgelser har endvidere peget på, at der er sket en samfundsmæssig polarisering adfærds-, holdnings- og normmæssigt: Flere og flere unge er meget loyldige, hvilket betyder, at de, der begår kriminelle handlinger, bliver mere synlige og skiller sig mere ud.

Det er dog en kendsgerning, at problemet naturligvis fylder meget de steder, hvor episoder med piger og vold dukker op. Ikke mindst blandt de socialarbejdere, der skal arbejde med pigerne, og som kan føle stor magtesløshed og frustration over den meningsløshed og råhed, handlingerne udtrykker. Også selv om problemet måske kun udgør en mindre del af det samlede ungearbejde. Og måske især fordi vores traditionelle billeder er, at piger forventes at være mere empatiske og hensynsfulde end drenge, hvor en vis udagerende adfærd er mere forventelig.

Endelig er det, uanset omfanget, naturligvis et alvorligt problem for de mennesker, pigernes vold går ud over.

Udspringer af usikkerhed og afmagt

Ud fra enkelte episoder beskriver socialarbejdere og politi pigernes vold som meget rå og ubegribelig: Klippe håret af, ridse i ansigtet med en kniv, brændemærke med en cigaret o.l.

Det er derfor ikke mærkeligt, at praktikerne spørger sig selv og hinanden, om der er tale om en ny type helt skrupelløse unge, som ingen empatisk evne har. Hvad det er, der driver pigerne til sådanne handlinger. Og om de piger

piger, der medvirker i voldsudøvelsen, er helt følelsesmæssigt afstumpede.

Det er vores opfattelse, at vold udøves som et forsøg på at opnå en magt over sin egen situation ved at få magt over andre eller cementere sin egen position i forhold til gruppen og omgivelserne. Vold som udtryksform har sit udspring i angst, usikkerhed og afmagt. Og de tidligere nævnte trivselsundersøgelser viser, at netop usikkerhed og afmagt i stigende grad synes at være et grundvilkår for en større andel af de unge piger.

Kønsspecifikke indsatser

Erfaringerne fra praksisfeltet viser, at én af måderne at tackle problemet på er at iværksætte kønsspecifikke indsatser.

Det er af stor betydning, at der sættes fokus på pigernes forhold til deres egen identitet som piger og kvinder – følelsesmæssigt, kropsligt og seksuelt. Og arbejdet med disse temaer er langt lettere i rene pigegrupper, hvor spillet om drengene ikke konkret er til stede.

Behov for større viden

Derudover synes der at være brug for dokumentation for, om der reelt er tale om et stigende problem.

Det er også nødvendigt med mere specifik forskningsbaseret viden om målgruppen og dens udtryksformer end den viden, bredere forskning i unge og kultur kan give.

De mest sårbare?

Bl.a. er der behov for en belysning af nogle af følgende spørgsmål:

På hvilken måde har de samfundsmæssige betingelser indflydelse på pigers mulighed for at udvikle en sikker identitet? Har ændringer i familiemønstre og den institutionaliserede omsorg for børn også haft betydning for moder-/datterrelationer? Har det indflydelse på pigers måde at indgå i venindeforhold på? Og er der dermed ændringer i den socialisering, piger almindeligvis får gennem venindeforhold,

hvor de typisk øver sig i nærhed og intimitet, i loyalitet og støtte, og i at italesætte følelser?

Betyder den usikre identitet også, at piger i højere grad søger ind i sammenhænge, som tilbyder en sort/hvid forståelse af verden og dermed en klar ramme at fungere inden for? Man får den tanke, når man læser nogle almindelige pigers beretninger om, hvordan de har været med i en gruppering af unge, og selv har været årsag til en voldelig afstraffelse af en anden ung: Pigerne beskriver, at de slet ikke kunne overskue, hvad de satte gang i, da de hidkaldte "vennerne" via mobiltelefonen, at de slet ikke indså, at de var i gang med at begå en kriminel handling. Og de beskriver, hvordan de senere bittert har fortrudt og har stor skyldfølelse over, hvad de medvirkede til.

Kan der også være tale om en indflydelse fra medierne, så pigernes indre grænser nedbrydes, og de ikke oplever den udøvede vold som noget helt virkeligt? Er det mon sådan, at vores samfund i dag i udtalt grad ikke tillader børn og voksne at udtrykke vrede og aggressive følelser, så der kan ske en ophobning, der på et tidspunkt "eksploderer" for den enkelte person?

Og er det sådan, at de udsatte unge – i denne sammenhæng piger – er de mest sårbare over for alle disse ændringer og påvirkninger, og at de udsatte unge næsten altid udtrykker generelle træk ved udviklingen i en mere ekstrem form?

Esther Malmborg og Susanne Pihl Hansen er konsulenter i UFC-unge

UFC-unge er en selvejende institution under Socialministeriet. UFC-unge har til opgave at opsamle og formidle viden om samt at udvikle det sociale arbejde med unge i alderen 13-25 år. For yderligere information, se www.ufc-unge.dk.

Litteratur

Balvig, Flemming: *Risikoungdom*, Det kriminalpræventive Råd, 1999.

Ekspertgruppen om Ungdomskriminalitet: *Rapport om Ungdomskriminalitet*, 2001.

Malmborg, Esther: *Den Rullende Redaktion*, Københavns kommune og UFC-unge, 2000.

Malmborg, Esther og Else Marie Andersen: *Troværdige voksne...*, UFC-unge, 2001.

Malmborg, Esther og Susanne Pihl Hansen: *Opsamling fra dialogdag 040902*, kan downloades fra www.ufc-unge.dk

Pihl Hansen, Susanne og Birgitte Klitgård: *Idéer og inspiration... Erfaringsopsamling fra OPS-puljen*, 2001.

Vilde Læreprocessers hjemmeside: www.vildelaereprocesser.dk

Zøllner, Lillian: *Unge (mis)trivsel*, Center for Selvmordsforskning, 2002.

UNGE OG KRIMINALITET

Voldtaget – og hvad så?

Dette nummer af Ungdomsforskning fokuserer hovedsageligt på unge, der begår kriminalitet. Men kriminaliteten har også en anden side - ofrene. Unge piger, der har været udsat for voldtægt, er sådanne ofre. Center for Voldtægts ofre på Rigshospitalet og Teamet for Seksuelt Misbrugte Børn påbegyndte for et par år siden en gruppeterapeutisk behandling af 13-16-årige voldtægts ofre. Erfaringerne fra denne behandling viser, at deres psykologiske helingsproces langt fra kun afhænger af selve voldtægten. De efterfølgende hændelser - bl.a. hos politiet og retsvæsenet - kan have stor betydning for, hvordan pigerne får det efter voldtægten. Tre psykologer, der har forestået gruppeterapien, giver her et blik ind i pigernes erfaringer med voldtægten og de efterfølgende begivenheder. Det er barsk læsning, der viser, at pigerne ofte føler sig retsløse. Læsning, som understreger nødvendigheden af et tættere samarbejde mellem behandlings- og retssystemet.

Af Annalise Rust, Birgitte Jørgensen, Inge Stage

Center for Voldtægts ofre på Rigshospitalet modtog i starten af 2001 et stort antal ganske unge piger, der havde været udsat for akut voldtægt eller voldtægtsforsøg.

En opgørelse for årets første tre måneder viste, at cirka hver femte henvendelse til centret drejede sig om piger under 17 år. Centret havde på det tidspunkt eksisteret i et år, så det var ikke muligt at drage en sammenligning, men stigningen var markant i forhold til år 2000¹.

Ofte ønskede de unge ikke psykologkontakt, og de, der fik kontakten, følte sig presset til det af forældre eller andre. Når kontakten lykkedes, var psykologens vurdering endvidere, at de unge ikke syntes at profitere så meget af den individuelle behandling som de ældre.

Angst for udelukkelse

Et centralt tema i den individuelle psykologbehandling af de unge var angsten for at blive udelukket fra kammeratgruppen. De så ud til at have et stort behov for at dele deres oplevelser med andre jævnaldrende, og ofte ønskede de, at veninder var med ved psykologsam-

talerne. De unge følte sig ofte meget alene med deres reaktioner og følelser efter overgrebet og havde stort behov for at tale med andre i samme situation.

På den baggrund opstod tanken om at forsøge med gruppebehandling, og da Teamet for Seksuelt Misbrugte Børn blev etableret marts 2001² indledtes et samarbejde mellem psykologerne i de to centre med henblik på at afprøve en gruppeterapeutisk tilgang i behandlingen af 13-16-årige piger udsat for akutte seksuelle overgreb.

Gruppebehandlingen påbegyndtes oktober 2001. Foreløbig har 15 piger taget imod tilbuddet, der indgår som den centrale del af et treårigt projekt med særlig økonomisk støtte fra Sygekassernes Helsefond og Det Kriminalpræventive Råd.

Reaktioner på voldtægten

Ungdomsårene, hvor barnet udvikler sig til at blive voksen, er en meget udsat og sårbar periode fysisk, psykologisk og socialt. Ved et akut seksuelt overgreb kan det medføre, at reaktioner og dermed behandlingsbehov for

denne gruppe adskiller sig fra det, man i øvrigt ser.

Yngre voldtægtsofre kan have svært ved at bearbejde hændelsen følelsesmæssigt. De har endnu ikke sproglige begreber til at kunne udtrykke, hvordan de har det.

For en del af pigerne er voldtægten den første seksuelle oplevelse med det andet Køn, og de har således ikke noget sammenligningsgrundlag. Derfor forstår de måske ikke den fulde betydning af det, de har været udsat for. Det kan umiddelbart synes som en fordel for dem, et gode, men det kan også indebære en risiko for alvorlige eftervirkninger. Det kan forstærke den usikre integritet, der i forvejen karakteriserer ungdomsårene.

Der kan være risiko for at overse behandlingsbehovet hos den unge, fordi hun måske hurtigt genoptager sin normale hverdag og uadtil fremstår som forbavsende upåvirket af det seksuelle overgreb. Mange af de unge ønsker ikke i første omgang psykologisk behandling. Men når forældrene siger, at det *skal* de, så bliver de mutte og tavse slæbt med til psykologen.

En 15-årig havde ved første samtale hos psykologen forældre, flere kammerater og disses forældre med. De pårørende var alle meget påvirkede af overgrebet, mens pigen selv var smilende og konverserende, endog meget omsorgsfuld, især overfor kammeraterne.

Gruppernes struktur og indhold

Det tilbud, den unge får udover individuel psykologisk behandling, er at deltage i en struktureret "slow-open" gruppe med maksimalt otte deltagere.

Gruppen mødes hver anden uge i to timer med en indlagt pause på 15 minutter. Gruppedeltagerne har på forhånd forpligtet sig til at deltage fire gange men kan fortsætte i gruppen så længe, de har behov for det. Deltagerne har forskellige start- og sluttidspunkter.

Forud for gruppebehandlingen har der været indledende psykologsamtaler, individuelt

eller sammen med forældrene, med henblik på at bearbejde de mest akutte traumereaktioner og vurdere, hvem der ville kunne profitere af et gruppetilbud.

Indholdet har været bestemt af de enkelte medlemmers behov og af samspillet i gruppen. Gruppedeltagerne har et medansvar for indhold, struktur og rammesætning. Det er tænkt som en måde at styrke genopbyggelsen af den personlige styring og kontrol, de er blevet frataget gennem voldtægten. Under følgehændelser – som anmeldelse, politiafhøring, lægelige undersøgelser og psykologbehandling – har ofrene stort set ingen medbestemmelse haft.

Det ansås derfor som meget vigtigt, at gruppebehandlingen ikke fremstod som meget voksenstyret, men at de fleste beslutninger blev truffet sammen med og af deltagerne.

Fx var de unge i starten bange for at gøre hinanden kede af det ved at spørge ind til overgrebet. Det medførte, at der indførtes en regel om, at man gerne måtte spørge, men at den anden selv bestemmer/sætter grænsen for, hvad hun ønsker eller er parat til at svare på.

Indtrykket har været, at deltagerne har opfattet gruppen som deres, og terapeuterne som de voksne, der skulle sikre trygheden ved at være der.

Ofrene og gerningsmændene

Af de 15 gruppedeltaGere har 12 været udsat for fuldbyrdet voldtægt. To tredjedele af overgrebene er sket indendørs. Halvdelen har fundet sted i forbindelse med en fest.

I halvdelen af tilfældene kendte pigerne gerningsmændene på forhånd, og i de fleste tilfælde havde parterne et vist kendskab til hinanden, når overgrebet skete i forbindelse med en fest.

I lidt over halvdelen af tilfældene havde pigerne indtaget alkohol.

Gerningsmændene har været i alderen 14-28 år, og i en tredjedel af tilfældene har der været to eller flere om overgrebet. Alminde-

ligvis har gerningsmændene været tre-fem år ældre end ofret. Kun i et tilfælde har offer og gerningsmænd været jævnaldrende – nemlig 14 år.

Gerningsmændene har ofte boet i nærheden af ofrene og har været en del af samme bekendtskabs-kreds. Offer og gerningsmand har derfor sjældent kunne undgå at møde hinanden.

Opfattelser af gerningsmændene

Pigernes forvirring har været stor i forhold til opfattelsen af og forholdet til gerningsmændene. De har ofte oplevet en dobbelthed hos overgriberen, der på den ene side har været meget ond, men samtidig også har kunnet være omsorgsfuld og lade som om, voldtægten ikke havde fundet sted. Det har vakt følelser af egenskyld hos pigerne og usikkerhed på, om der har været tale om voldtægt.

Pigerne har kunnet støtte hinanden til at nå frem til mere afklarede følelser på dette område, så forvirringen ofte er blevet til vrede, og følelser af skam er blevet til styrkelse af selvrespekten.

Fx fortæller et **15-årigt offer** om en 20-årig gerningsmand:

"Jeg troede, at jeg kendte ham. Jeg kan ikke forstå, at han gjorde det. Jeg har ikke provokeret ham... Han er vant til mange piger. De skal komme, når han har brug for dem, og gå, når han er færdig. Han regnede måske med, at jeg ville."

En **13-årig** fortæller om en 18-årig gerningsmand:

"Han har voldtaget før. Han var ligeglad bagefter... Han har dyrket for meget sex. Han ser pænt godt ud."

Et **13-årigt offer** siger om 15-årig gerningsmand:

"Han havde prøvet at presse min veninde til at sutte den af på ham. Det skulle hun have fortalt mig. Hans forældre var hjemme. Jeg fatter ikke, at han kunne gøre det."

Moderen fandt lagenet med blod på, da

min mor ringede og fortalte det. Hans kæreste var på efterskole. Han var vant til at få noget hele tiden.

Han må stadig det samme. Når jeg ser ham, vil jeg bare væk. Han vil lægge sag an mod mig. Han har ringet flere gange og kørt tæt forbi mig på sin knallert. Han har stønnet i telefonen og har hoveret: "Ha, jeg vandt."

På en måde er han klar over, at han har voldtaget mig; på en måde ikke."

Et **16-årigt offer** fortæller om en 18-årig voldtægtsmand:

"Da jeg prøvede at gå ud af lejligheden, løb han efter mig og sagde, at det var farligt; jeg blev, og så voldtog ham mig."

Andre opfattelser af gerningsmændene:

"Dem, der har gjort det ved ikke, at det er forkert, fordi de ikke er blevet straffet for det."

"Nogle er så liderlige, at de slet ikke tænker."

"Nogle tror ikke, at det er voldtægt. Andre tror, at de slipper, for det gør de jo som regel. Der er også dem, der tror, at de opnår status ved det."

"Jeg tror, at de gerne vil være kærester, og de ved, at de ikke kan, og derfor bliver det til voldtægt."

"Piger skal røres ved; drenge bliver stive, bare de ser en."

Reaktioner i kammeratgruppen

Overgrebet har i flere tilfælde medført splittelse i kammeratgruppen, hvor nogle har støttet gerningsmanden, andre ofret.

Et **15-årigt offer** har fortalt:

"Andre sagde, at han var en sød fyr, og at det ikke lignede ham... Folk kan stadig finde på at spørge, om jeg vil med til fest, hvor han er med."

En stor del af pigerne har givet udtryk for, at veninder og kammerater har haft vanskeligt ved at forstå, hvorfor de ikke kæmpede mere imod under voldtægten.

Et **offer** fortalte, at hendes veninde havde sagt: "Jeg ville da bare have bidt den af".

En 14-årig oplevede, at "min tidligere veninde truede med at smadre mig. Hun ringede og kaldte mig fede luder. Vi var bedste veninder; nu er vi fjender."

Denne mangelfulde forståelse hos omgivelserne, for de psykologiske reaktioner en traumatisk hændelse som en voldtægt kan udløse, efterlader pigerne med følelser af skyld, skam og ensomhed.

Forældrenes reaktioner

Pigerne har følt et stort behov for at være tæt på forældrene efter voldtægten men er samtidig irriterede over forældrenes skærpede kontrol af deres færden.

Det ser ud som om forholdet til mødre kan blive styrket efter en voldtægt, mens forholdet til fædre kan blive mere kompliceret:

"Jeg blev ked af, at min familie blev ked af det. Min mor spiste ikke; det var hårdt for mig."

"Min mor havde skyldfølelse."

"Min stedfar tog afstand fra mig. Det blev jeg ked af; vi snakker ellers godt sammen."

"Når fædre bliver sårede, gør de nogle dumme ting."

"Min far er umulig. Selv om jeg snakker med ham, så hjælper det ikke."

Der synes blandt pigerne at være enighed om, at fædre og drengevenner har en tendens til at reagere med vrede og trang til hævn, hvilket pigerne syntes, har gjort det hele værre.

Politi, retssystem og den svære ventetid

I 14 af de 15 tilfælde er overgrebet blevet anmeldt til politiet. Det har oftest været en beslutning, forældrene har truffet. Og afhøringen kan være retraumatiserende:

"Jeg skulle fortælle det tre gange på to døgn. Tre timer en af gangene. Jeg synes, at det gør det værre at fortælle om det."

"Politiet sagde til mig, at det var min egen skyld og nu havde jeg fået en lærestreg."

En kvindelig betjent sagde både til pigen og dennes mor, at hun troede, at pigen selv

havde digtet historien.

Efter anmeldelsen har pigerne og deres forældre forventet, at politiet ville holde dem orienteret om, hvad der blev foretaget i sagen. Ventetiden har været meget lang og har skabt usikkerhed i forhold til gerningsmændene:

"Hvornår ved han, at jeg har anmeldt, så jeg ved, hvornår jeg skal være bange for ham?"

"Hvad har han fortalt politiet?"

"Er han blevet fængslet eller kan jeg risikere at møde ham?"

Afgørelsen

Tiden fra anmeldelse til den politimæssige eller retslige afgørelse har varieret fra to til fjorten måneder. I fire sager er der endnu ikke truffet afgørelse om tiltale to-fire måneder efter anmeldelsen. I tre af sagerne har pigerne måttet vente ni måneder på en afgørelse om, at der ikke ville blive rejst tiltale mod gerningsmanden.

Pigernes oplysninger om årsagen til tiltalefrafald har været: Gerningsmanden var under 15 år; gerningsmændene erkendte samleje, men ikke voldtægt. I to tilfælde, hvor ofrene var 13 år, har gerningsmændene sagt, at de ikke vidste, at de var under 15 år.

Kun i to af de 15 tilfælde er gerningsmanden blevet dømt, og kun i det ene tilfælde for voldtægt med en fængselsstraf på to år (ofret var 15 år). I det andet tilfælde har gerningsmanden fået en betinget dom for sex med mindreårig. To tredjedele af ofrene var under 15 år på tidspunktet for overgrebet.

Chikaner og trusler

Flere af pigerne har fortalt, at de har været særdeles ængstelige for, at gerningsmanden, hans venner eller familie ville hævne sig over politianmeldelsen.

Pigerne har sagt, at de på grund af chikane, trusler og frygt for andre repressalier ønskede, at de aldrig havde anmeldt voldtægten.

Chikanen har dels taget form af, at

gerningsmændene og deres kammerater er kommet med tilråb så som "luder", "so", har ringet ofrene op eller har sendt breve eller SMS-meddelelser, hvor de har truet dem på livet eller fortalt, at gerningsmændene har "nydt det" og ville gøre "det" igen.

Tanker om hævn og selvmord

Ofrene føler, at voldtægten ikke bliver taget alvorligt, når gerningsmanden kan gå frit rundt og genere dem. De oplever, at skylden og lidelsen udelukkende bliver pålagt dem.

De føler sig ubeskyttede og svigtet af politi og retssystem og på samme tid magtesløse i forhold til, hvordan de kan ændre på tingene. De oplever, at voldtægt er legaliseret i Danmark.

En af pigerne har fortalt, at hendes veninde, der er blevet voldtaget, har valgt ikke at anmelde, på baggrund af kendskabet til hendes historie.

Hævnfølelsen hos pigerne kan være stor og tanker om selvtægt har været nærliggende både hos offer og pårørende. Pigerne har fx talt om at få venner til at true gerningsmanden og give ham bank:

"Det er man nødt til, for politiet gør jo ikke noget".

"Jeg går med tre knive på mig."

"Min far blev vred og ville ud og slå ham ihjel".

Af deltagerne i nuværende gruppe har seks af de syv haft selvmordstanker, og tre af dem har forsøgt selvmord. I to tilfælde kan selvmordsforsøget relateres til, at gerningsmanden ikke er blevet tiltalt.

Voldtægt – og hvad så?

De foreløbige erfaringer med helt unge voldtægtsofre efterlader det indtryk, at oplevelserne i forbindelse med reaktioner fra forældre, kammerater og andre samt det retslige efterspil har meget stor indflydelse på forløbet af den psykologiske heling.

Pigernes erfaringer i mødet med politi og

retsvæsen har overvejende været meget negative og retraumatiserende. Det har efterladt pigerne med en følelse af, at det er dem, der er skyldige og skal bære hele lidelsen, mens overgrebet ingen konsekvenser får for gerningsmændene. De har oplevet sig degraderet på grund af deres køn – betydningsløse og stigmatiserede. Og de har følt sig mistænkeliggjorte og svigtede af det retssystem, de troede var deres, og som de havde tillid til var der for at beskytte dem.

Den generelle erfaring vedrørende børn og unge, der har været udsat for seksuelt misbrug eller voldtægt er, at de har en særlig risiko for at udvikle psykiatriske forstyrrelser som eksempelvis spiseforstyrrelser og selvmordsadfærd.

Det er vigtigt ikke blot at se på den betydning selve overgrebet kan få for ofret, men at se det i sammenhæng med den måde, ofret påvirkes af det, der følger efter, fx omgivelsernes reaktion på overgrebet og forløbet i retssystemet. Negative oplevelser i efterforløbet kan virke yderligt krænkende for identitetsopfattelsen og kan forstærke risikoen for udvikling af et negativt selvbillede med de konsekvenser, det kan få for den unge.

Der kan være behov for information, behandling og støtte på flere måder og i forskelligt omfang for at begrænse de alvorlige eftervirkninger af et seksuelt overgreb, og en vejene til dette kunne være en udbygning af samarbejdet mellem behandlingssystem og retssystem.

Annalise Rust er ansat som psykolog ved Center for Voldtægtsofre, Rigshospitalet.

Inge Stage og Birgitte Jørgensen er ansat som psykologer i Teamet for Seksuelt Misbrugte Børn, Rigshospitalet.

Litteratur

- Burgess, A.W. & Holmstrom, L.L. (1974) Rape Trauma Syndrome. *American Journal of Psychiatry*, Vol. 131, pp. 1981-86
- Chelf, C. M. & Ellius, J. B. (2002) Young Adults who were Sexually Abused: Demographics as Predictors of their Coping Behaviors, *The International Journal of Child Abuse and Neglect*, Pergamon, vol.26, no. 3, pp. 313-316.
- Foulkes, S. H. (1948), *Introduction to Group-Analytic Psychotherapy*. London: Heinemann.
- Foulkes; S. H. (1964) *Therapeutic Group Analysis*. London Allen & Unwin
- Foulkes, S. H. (1967) *The Concept of Group Matrix*. *Group Analysis*, 1:31-36
- Gavrinnadou, M. Gender specific reactions to trauma. Symposium givet på 1st World Congress on Women's Mental Health, Berlin 27-31. marts 2001
- Herman, J. L (1995) *I voldens kølvand. Om psykiske traumer og deres heling*. Hans Reitzels forlag, København.
- Horowitz, M. (1974) *Stress Response Syndromes: Character, Style and Dynamic Psychotherapy*. *American Journal of Psychotherapy*, vol. 27, pp. 506-515
- Israelson, L. (1983) *i Adolescent Sexuality. Knowledge Attitude Behaviour* pp. 28-69 The Danish Family Planning Association
- Leymann, H. (1989) *Når livet slår till. Offer-situationer, føljdhendelser och psykiska problem*. Natur och Kultur.
- Nitsun, M. (1991) *Destructive Forces in the Group, Group Analysis*, 24: 7-20.
- Piaget, J. & Inhelder, B. (1971) *Barnets Psykologi*, Hans Reitzels Forlag, København
- Pipher, M. (1997) *Nyt liv til Ofelia. Om pubertetspiger i dag*. Lindhardt og Ringhof.
- Rapport fra Center for Voldtægtsofre 2000, Rigshospitalet.
- Rapport fra Center for Voldtægtsofre 2001, Rigshospitalet.
- Rasmussen, B. (2002) *Ung 99 – En seksuel profil*. Frederiksberg Kommunes Forebyggelsessekretariat m.fl.
- Rotschild, B. (2000) *The Body Remembers. The Psychophysiology of Trauma and Trauma Treatment*. Norton and Co., New York.
- Trowell, J. A. Et al (1999) *Behavioural psychopathology of child sexual abuse in school-girls referred to a tertiary centre: A North London study*. *European Child & Adolescent Psychiatry*. Vol. 8 pp. 107-116.
- Van der Kolk, B.A. (29.-30 juni 2000) *The Assessment and Treatment of Complex PTSD*. The 2nd Glostrup Seminar on Trauma: Understanding, Prevention and Healing.
- Vanderlinden & Vandereycken (1997). *Trauma, Dissociation, and Impulse Dyscontrol in Eating Disorders*. Brunner/Mazel, Inc.
- Zinkin, L. (1985) *Malignant mirroring*. *Group Analysis*, 16:113-29.
- Aagård, S., Bechgaard, B., Winther, G. (1994) *Gruppeanalytisk Psykoterapi*, Hans Reitzels Forlag, København.

Noter

1) I 2000 (på ti måneder) var der 17 henvendelser fra 13-16-årige, 39 i 2001 og 36 i 2002. Det samlede antal voldtægts ofre i alderen 13-16 år for perioden marts 2000-2002 var 92. Det svarer samlet til, at hver sjette henvendelse til Center for Voldtægts ofre

har været en pige mellem 13 og 16 år. Lidt under halvdelen var under 15 år.

2) Center for Voldtægts ofre er et fireårigt projekt finansieret af Sundhedsministeriet. Tematet for Seksuelt misbrugte Børn er et treårigt projekt finansieret af Socialministeriet.

UNGE OG KRIMINALITET

På jagt efter mørketal

Ikke alle lovovertrædelser bliver anmeldt. Det har man vidst længe. Der tales om de såkaldte mørketal. Hos myndighederne har man også haft en fornemmelse af, at børn og unge oftere undlader at anmelde den kriminalitet, de har været udsat for. Bl.a. for at afdække disse mørketal har kultursociolog Claus Syberg Henriksen fra CASA gennemført en spørgeskemaundersøgelse på fem skoler i Valby og Kongens Enghave i København. Undersøgelsen var bestilt af et lokalt kriminalitetsforebyggende projekt blandt skoleelever med navnet "Prosit". I projektet indgår skolerne, det lokale politi og oprindeligt to bydelsråd, nu kommunen. Formålet er at skabet tryghed i og omkring skolerne og at standse bandeudviklingen i nærmiljøet. "Det er en meget stor del af den kriminalitet, skoleeleverne er udsat for, som ikke bliver anmeldt," siger Claus Syberg i dette interview, hvor han præsenterer undersøgelsens resultater. "Men samtidig viser den, at de adspurgte børn og unge til gengæld i stort omfang fortæller lærere og forældre, hvad der er sket."

Af Michael Voss

I undersøgelsen er 1.172 elever fra 4. til 9. klasse blevet spurgt, og langt de fleste har svaret. Undersøgelsen havde fire grundspørgsmål, der skulle afklare, om skoleeleverne havde været udsat for tyveri, røveri, vold eller trusler. Og det må man sige, de havde. Claus Syberg fortæller:

"Hver tredje elev svarede, at han eller hun inden for det seneste år var blevet ramt af en eller anden form for kriminalitet, og for halvdelen var det sket flere gange. Det var naturligvis ikke ligelig fordelt mellem de forskellige typer kriminalitet.

En femtedel var blevet frastjålet noget værdifuldt. En lige så stor andel var blevet truet. Mens 11 procent havde været udsat for vold, og fire procent oplyste, at de havde været udsat for røveri." Om disse tal er udtryk for en forværring eller det modsatte, siger undersøgelsen ikke direkte noget om. Ifølge Claus Syberg har andre tidligere forsøgt at kortlægge den samme problemkreds, og de aktuelle tal er lidt lavere end i tidligere undersøgelser.

"Vi har også opdelt besvarelsener på køn

og på etnisk baggrund. Det viser sig, at det langt fra kun er drengene, som bliver overfaldet. Ganske vist er vold hyppigere mod drenge. 13 procent af drengene svarer, at de har været udsat for det, men forskellen er ikke større end, at otte procent af pigerne er blevet overfaldet.

En anden bemærkelsesværdig forskel er, at elever med dansk etnisk baggrund er mere udsat for tyveri og trusler end elever med anden etnisk baggrund. Hvorfor, siger besvarelsenerne ikke noget om. Der er mange muligheder. Det kunne være, at børnene med dansk etnisk baggrund er relativt mere velhavende og derfor har mere, de kan få frastjålet. Det kan også være, at børnene med anden etnisk baggrund har nogle æresbegreber og en stolthedsopfattelse, som gør dem mindre tilbøjelige til at svare, at de har været ofre for noget – selv i en anonym undersøgelse. Men det kan også have alle mulige andre forklaringer.

Over petitessegrænsen

"Vi har arbejdet meget grundigt med spørgs-

målene for at sikre, at eleverne forstod dem, og at de forstod dem på samme måde, som vi havde tænkt dem. Først afprøvede vi dem på børn og unge fra en helt anden skole og rettede dem til ud fra de reaktioner, vi fik der.

F.eks. formulerede vi spørgsmålet om tyveri således:

"Har nogen stjålet nogle af dine penge eller ting og beholdt dem. – Det skal være sket inden for det sidste år. Du er altså ikke blevet truet til at aflevere dem. Det kan være cykel, tøj, mobiltelefon, cd-afspiller, skateboard, rygsæk, gameboy eller andre større ting."

Og vi prøvede at afgrænse volden fra almindeligt skolegårdstumult med denne formulering.

"Har du været udsat for vold fra andre børn eller unge? Nogen har sparket eller slået dig, så du fik mærker, der kunne ses. Volden skal have været så slem, at du blev bange. Det skal være sket inden for det sidste år. Det skal være alvorligt – og handler ikke om almindeligt slagsmål eller noget, der er sket til sport, mens I legede."

Eleverne fik udleveret spørgsmålene på et spørgeskema, men derudover læste læreren spørgsmålene op.

Vi ved også, at de brugte 45 minutter til en time på at besvare dem. I det hele taget har jeg det indtryk fra lærerne, at spørgsmålene blev taget meget seriøst. Derfor er jeg overbevist om, at tallene kun dækker egentlig kriminalitet."

Ikke alvorligt

Som nævnt i indledningen går skoleeleverne ikke til politiet, når de har været udsat for lovovertrædelser. Mørketallene er høje: 96 procent anmelder ikke trusler, 84 procent anmelder ikke røverier, 80 procent anmelder ikke vold, og 75 procent af tyverierne bliver ikke anmeldt.

"Jeg synes ikke, det var alvorligt nok, er den mest almindelige forklaring. Men mange svarer også, at de ikke tror, at politiet vil gøre

noget ved det. Endelig er der en væsentlig mindre gruppe, der ikke *tør* gå til politiet. Selv om det er få, er det jo alvorligt nok i sig selv.

Der findes ikke direkte sammenlignelige tal for voksne, men det er bemærkelsesværdigt, at børnene hellere anmelder tyveri end vold og trusler. Måske har børn en anden opfattelse af alvorligheden i vold og trusler end voksne har."

Til gengæld taler de fleste børn og unge, som har været udsat for kriminalitet, med lærere, forældre eller andre voksne om det.

"Vi spurgte ikke ind til, hvorfor de hellere vil tale med andre voksne, men en nærliggende forklaring er, at det virker mindre dramatisk. Som sagt synes mange ikke, at oplevelsen er "alvorlig nok" til at gå til politiet. Men de vil åbenbart gerne tale om det med nogen.

Tre fjerdedele har talt med lærere eller forældre, og en tiendedel svarede ikke på dette spørgsmål. Men det efterlader altså stadig 15 procent, som slet ikke har talt med nogen voksne om det, de har været udsat for. Også denne gruppe svarer især, at de ikke synes, det er alvorligt nok."

Børn slår børn

Selv om det først og fremmest er en offerundersøgelse, Claus Syberg har lavet, giver den også et lille indblik i, hvem lovovertræderne er.

"Nu har vi kun spurgt, om de har været udsat for kriminalitet fra andre børn og unge. Derfor viser svarene ikke noget om, hvorvidt voksne truer eller øver vold mod skolebørnene.

Af gode grunde kan de ikke fortælle, hvem der står bag tyverierne. Generelt viser svarene, at gerningsmændene er på samme alder eller et lidt ældre end ofrene. Især er der tale om ældre gerningsmænd ved røverier.

Mens pigerne er højt repræsenteret som ofre, er det stort set kun drenge, der truer, er voldelige eller gennemfører røverier. Undersøgelsen kan altså ikke bekræfte historierne

om, at der bliver stadig flere pigebander.

Heller ikke den meget aktuelle diskussion om gerningsmændenes etniske baggrund, siger tallene noget om. Det har vi simpelthen ikke spurgt om."

Farlige steder

I løbet af et år er en fjerdedel af skolebørnen udsat for kriminalitet. Det sker på skolen, i klubben og på gader og stræder. Og langt de fleste melder det ikke til politiet. Det kunne tegne et billede af skolen som utrygt sted, terroriseret af småkriminelle skolebørn.

"Men sådan er det faktisk ikke. Kun ganske få er nervøse for at komme på skolen. Ganske vist er det det sted, hvor børnene hyppigst har været udsat for kriminalitet. Men det er især tyverierne, som trækker det tal op.

Hver fjerde elev kan pege på steder, hvor

de er nervøse for at færdes, fordi de frygter en eller anden form for kriminalitet. Men det er først og fremmest visse stationer i området og bestemte gader, der er "risikozone"."

Da hverken denne eller andre undersøgelser kan sige noget videnskabeligt velfunderet om udviklingen over tid, vil Claus Syberg ikke vurdere på, om situationen er blevet værre og kriminaliteten skærpet. Alligevel undslipper der til sidst en lille uvidenskabelig bemærkning:

"...men der var da også steder i nabolaget, hvor jeg som barn, var nervøs for at komme på egen hånd."

Michael Voss er freelancejournalist og skriver jævnligt i *Ungdomsforskning*

UNGE OG KRIMINALITET

Behandling i frihed virker bedre

Egentligt er det ganske simpelt. Nærmest banalt. I hvert fald er de udenlandske erfaringer ganske entydige. Trods megen ophidset debat og uenighed om midlerne, ved vi godt, hvad der kan mindske ungdomskriminaliteten. Det kan opsummeres i nogle få overskrifter:

- Sæt tidligt ind, helst inden de unge har begået deres første lovovertrædelse.
- Gå direkte efter de unge, der har størst risiko for at blive kriminelle.
- Sæt en intensiv indsats i gang, som også inddrager de unges familie og lokalsamfund.
- Lad indsatsen foregå i frihed i stedet for i fængsel eller anden institution.

Det er nogle af konklusionerne af en oversigt, som Britta Kyvsgaard, der er forskningschef i Justitsministeriet, udarbejdede i december 2000. Britta Kyvsgaard er magister i psykologi og har tidligere været ansat ved Kriminalistisk Institut ved Københavns Universitet. I dette interview præsenterer Britta Kyvsgaard sin undersøgelse og kommenterer resultaterne. Rapporten kan læses i sin helhed på www.jm.dk/wimpdoc.asp?page=document&objno=56906

Af Michael Voss

Det år var det gruppevoldtægter, der var det store emne. Gruppevoldtægter, udført af bander af unge. Nogle gange unge fra etniske mindretal.

Pressen og politikerne krævede handling, og justitsminister Frank Jensen nedsatte en arbejdsgruppe, som skulle overveje, om der var behov for en ny sanktion til unge lovovertrædere. For at kvalificere sit arbejde bad arbejdsgruppen Britta Kyvsgaard om at udarbejde en oversigt over de udenlandske erfaringer med sanktioner over for ungdomskriminalitet. Hvad virker, og hvad virker ikke?

Prøv velfærdssamfundet

"Velfærdssamfundet må antages at være en effektiv kriminalitetsforebyggende foranstaltning, også over for unge," siger Britta Kyvsgaard.

"Især amerikanske og britiske erfaringer viser, at en indsats over for højrisikogrupperne på et meget tidligt tidspunkt giver resultater. Det kan være en hyppig og langvarig kontakt med en sundhedsplejerske eller forældretræ-

ning og forældreterapi. Mange af de foranstaltninger, som giver gode resultater i USA, er mere eller mindre en del af det danske velfærdssamfund.

Det målrettede er helt afgørende. De indsatser, som giver gode resultater, gør meget ud af at prioritere indsatsen over for den gruppe unge, der har en dårlig prognose, dvs. som har høj risiko for at ende i kriminalitet. I USA er det f.eks. de fattige sorte i ghettotørne.

Også i de tilfælde, hvor man forsøger at rette op på unge, som allerede har begået deres første lovovertrædelse, har det stor betydning, at man fokuserer på dem, som har stor risiko for at falde tilbage i kriminalitet."

Igen en konstatering, som lyder selvindlysende, men ikke er det. En af de udenlandske undersøgelser, Britta Kyvsgaard har set på, evaluerede et program med overlevelsestræning. Et program, der lagde vægt på fysiske udfordringer og anstrengelser. Det viste sig, at programmet ikke havde nogen påviselig effekt, og en af grundene var, at det rettede sig mod unge, som ikke havde stor recidivrisiko.

"Man skal huske, at ungdomskriminalitet i stort omfang er selvhelbredende. De fleste unge kommer ud af kriminalitet igen efter en kort periode med en eller få lovovertrædelser. Det vil derfor være spildt at sætte store ressourcer ind over for den samlede gruppe ungdomskriminelle eller over for en gennemsnitlig gruppe unge lovovertrædere."

Sociale kompetencer

Gennem tiderne har forskellige typer indsats været mere eller mindre anerkendte. Det gælder også ideen om at behandle de unge kriminelle, socialt og psykologisk. Men over de sidste fem-ti år har det fået en stadig større vægt i Kriminalforsorgen i Danmark.

"Vi har overtaget programmer fra især Canada. Og erfaringerne fra Canada og andre steder i udlandet er ofte gode.

Der er tale om såkaldt cognitive programmer, der sigter på at forbedre de unges sociale færdigheder. De trænes i at styre deres temperament, at tænke før de handler og ikke at reagere med vold. De skal opnå en erkendelse af, hvilke situationer der udløser kriminaliteten.

I Danmark har vi nogle korte, meget strukturerede forløb, mens de unge afsoner, under ledelse af fængselsbetjente eller lærere. På kort sigt har disse programmer hjulpet. F.eks. har de unge, som deltager i dem, færre disciplinærstraffe under fængselsopholdet, og de får en mere positiv holdning til politi og domstole og en mindre tolerance over for lovovertrædelser. Men langtidseffekterne er endnu ikke blevet målt herhjemme.

Nogle af de udenlandske erfaringer kan imidlertid tyde på, at kortvarige forløb ofte ikke vil give sikre langtidseffekter. Hvis det virkelig skal hjælpe, skal behandlingen være omfattende og intensiv, og den skal være individuelt tilrettelagt, så den tager udgangspunkt i den enkeltes kriminelle baggrund, dvs. forsøger at ændre på de forhold, der har betydning for, at den enkelte begår kriminalitet. Endelig

skal programmerne være tilpasset den enkelte unges lovovertræders modtagelighed for behandling. Der er forskel på, hvordan man går til modne unge og til unge med meget svage sociale evner.

Og så er det gennemgående i de udenlandske evalueringer, at resultatet er bedst, hvis behandling foregår i frihed. Et fængsel eller en anden lukket institution er en kunstig verden, hvor de unge ikke bliver påvirket af de faktorer, de møder udenfor. De har ikke mulighed for at afprøve nyvundne sociale færdigheder i den virkelige verden. Deres sociale evner kommer ikke på prøve, så længe de er indespærret.

Et af de særligt succesrige behandlingsprogrammer fra USA hedder "multisystem therapy". Det lægger stor vægt på at inddrage de sociale omgivelser og netværk i behandlingen. Det forudsætter netop, at den unge ikke er spærret inde."

Der er penge at spare

Intensiv, tidlig, individuel. Der er næppe tvivl om, at politiske beslutningstagere ser pengene fosse ud af statskassen. Men det er slet ikke sikkert, at det er dyrere end andre metoder, eller at det giver samfundet flere udgifter end, hvis man bare lader stå til.

"Samfundet kan spare store omkostninger, selv om behandlingen er dyr, hvis den er effektiv og forhindrer gentagelseskriminalitet. Og langt de fleste lovovertrædelser bliver udført af recidivister.

I udlandet bliver der gennemført flere og flere "cost-benefit-undersøgelser", som sætter udgifterne til en given behandling i forhold til de udgifter, samfundet får, hvis den unge begår ny kriminalitet: omkostningerne ved selve forbrydelsen, til efterforskning, til retsagen, til efterfølgende fængselsophold, osv. Opgørelsesmetoderne kan naturligvis altid diskuteres, men tallene fra nogle af de amerikanske undersøgelser er ret overbevisende. En målrettet indsats over for fattige sorte i

ghettoerne giver halvanden dollar tilbage for hver dollar, der bliver brugt. Lokalsamfunds-baserede programmer over for unge kriminelle giver 13-14 dollars tilbage pr. dollar i udgift. Og et af de cognitive programmer med "aggressiveness replacement training" og "anger management" giver 31 dollars for hver dollar brugt.

Her er det i øvrigt bemærkelsesværdigt, at man har konstateret, at lokalsamfundsprogrammerne er meget effektive over for unge, men ikke har nogen effekt for voksne kriminelle. Det er der to forklaringer på. For nogle voksne er det for sent at gøre en indsats. Andre er alligevel på vej ud af kriminalitet. Det sidste er den normale udvikling. Kriminalitet er primært et ungdomsfænomen. Der findes meget få 50-årige kriminelle."

Afskrækkelse virker ikke

I sin rapport kunne Britta Kyvsgaard også opstille en lang liste over indsatser, som *ikke* virker. Både i udlandet og i Danmark har der man forsøgt sig med programmer, som skal virke afskrækkende på unge kriminelle eller potentielle lovovertrædere. Den type forslag kommer også jævnlige op i den offentlige debat i Danmark.

Kortvarige arrestationer af unge lovovertrædere er blevet vurderet i fem undersøgelser. Fire af dem viste, at de unge, der havde været arresteret, havde et *større* tilbagefald end andre tilsvarende unge; den femte gav positive resultater, men kun over for førstegangs lovovertrædere.

"Mange tror, at det hjælper. Lad dem komme ind og spise af blyktallerken, så skal de lære at opføre sig ordentligt. Det er sådan en slags almindelig sund fornuft. Men der er ingen undersøgelser, som kan bekræfte, at det hjælper, tværtimod."

Lad de unge, som er på vej ind på en kriminel løbebane, møde "gamle" kriminelle i de hårde, lukkede fængsler, hvor de kan høre, hvordan tilværelsen ud og ind af fængsel og

den barske fængselstilværelse virkelig er. Det har været forsøgt både i Danmark og mange steder i udlandet. "Men ingen steder har det virket. I Danmark begik de fleste unge, der deltog, ny kriminalitet."

Fængsel forværrer

Heller ikke langvarig anbringelse i fængsel eller anden lukket institution virker afkriminaliserende. "Det er måske ikke, fordi de ligefrem lærer kriminelle tricks under afsoningen. Men de lever i en afsondret verden, hvor kriminalitet er det eneste, de har til fælles. De opbygger en kriminel identitet. Og socialt og økonomisk står de i en værre situation end, før de kom ind.

Og det gælder ikke kun fængsler. En svensk undersøgelse viser, at to tredjedel af de unge, der havde været på et ungdomshjem i forbindelse med en straf, selv sagde, at det enten ikke havde mindsket eller ligefrem havde øget deres kriminalitet."

Også tyske erfaringer, som dog ikke specielt omhandler unge, bekræfter dette. Her ændredes tilbage i 1969 to tredjedele af frihedsstraffene på under seks måneder til bødestraf. En efterfølgende undersøgelse viste, at tilbagefaldet var større hos dem, der afsonede en straf, en hos dem, som slap med en bøde.

Ungdomssanktion

Britta Kyvsgaard afleverede rapporten til arbejdsgruppen i december 2000. Gruppen var hurtigarbejdende og afleverede kort tid efter sin indstilling om en ungdomssanktion, som hurtigt blev vedtaget i Folketinget og derefter trådte i kraft den 1. juli 2001.

Ungdomssanktion består af et toårigt forløb med indespærring og behandling. Den unge sidder som regel op til to måneder i en sikret afdeling, op til 10 måneder i en åben institution og får resten af tiden efterbehandling i frihed. Ungdomssanktionen er et muligt alternativ for unge, som ellers ville være idømt mellem 30 dage og 1 ½ års fængsel. Det er op

til domstolen på baggrund af indstilling fra de sociale myndigheder at afgøre, om ungdomssanktion er en passende foranstaltning.

"Vi skal netop til at begynde evalueringen af ungdomssanktionen. Socialforskningsinstituttet gennemfører en kvalitativ undersøgelse med interviews med nogle af de unge, der har gennemgået ungdomssanktionen, og Justitsministeriet skal undersøge, hvordan de to år

forløber i praksis, og hvor stort tilbagefald der er blandt de unge. Her vil vi sammenligne med en kontrolgruppe, der bliver idømt den traditionelle fængselsstraf."

Michael Voss er freelancejournalist og skriver jævnligt i *Ungdomsforskning*

UNGE OG KRIMINALITET

Unge og kriminalitet – behandling og straf

I 2001 vedtog folketinget en særlig strafferetlig ungdomssanktion, der gør det muligt at idømme unge kriminelle en toårig socialpædagogisk behandling. Med ungdomssanktionen genindføres en sammenblanding af behandling og straf, der ellers blev lagt på hylden i starten af 70'erne. Årsagen dengang var, at behandlingsstraffene ikke var mere effektive og resocialiserende end almindelige frihedsstraffe. Desuden var de kontroversielle. For de indebar, at den kriminelle og ikke forbrydelsen kom i centrum for straffen. Samt at psykologer, terapeuter, læger og andre såkaldte "normalitetsdommere" fik overdraget magt fra dommerne i retsvæsenet. Og det var, ifølge kritikerne, med til at mindske de unge kriminelles retssikkerhed. Men disse indvendinger er tilsyneladende glemt nu med indførelsen af den nye ungdomssanktion. Redaktør af "Social Kritik" Benny Lihme forsøger her at modvirke hukommelsestabet ved, med udgangspunkt i tre tidligere eksempler på ungdomssanktioner, at rette et kritisk blik mod den sammenblanding af behandling og straf, der ligger bag ungdomssanktionen.

Af Benny Lihme

"Ved til stadighed at orientere sig om de enkelte fanger, bliver det muligt at placere dem i fængslet ud fra de tendenser de lægger for dagen og ikke så meget på grundlag af deres forbrydelser."

""Oplysnings"-tiden, som opdagede friheden, opfandt også disciplinen."

Michel Foucault i "Overvågning og straf"

"De skal ikke kaldes psykopater, for det er de ikke, men de har nogle psykopatiske træk....som kræver en særlig, professionel pædagogisk og psykologisk indsats. Da programmerne ("Ny Start") er professionelle værktøjer, kræves det, at medarbejderne skal gennemgå et internatkursus på sammenlagt 90 timer, og de bliver derefter såkaldte "instruktører", som kan anvende programmet overfor de omtalte målgrupper."

Politimester Lars Rand Jensen og psykolog Per I. Hensen i "Mere følelseskold ungdomskriminalitet"

Præfikset "ung" sat i forbindelse med "kriminalitet" er diskriminerende i dobbelt forstand.

Ordsammensætningen "ungdomskriminalitet" udtrykker dels en social konstruktion, som antyder, at unge til forskel fra voksne er

nogle særlige kriminalitetstilbøjelige personer, dels dækker klassifikationen den institutionelle virkelighed, hvor unge kriminelle bliver "positivt diskrimineret" i form af særforanstaltninger fra samfundets side, som blander

straf og behandling.

I skrivende stund, februar måned 2003, kan man se stillingsannoncer i dagspressen, som efterspørger personale til at arbejde med "socialpædagogisk behandling" i nye kommunalt udformede døgntilbud for kriminelle unge, som er idømt ungdomssanktion i henhold til en ny lov, som trådte i kraft d.1. juli 2001.

For at komme mulige sociale hukommelsestab i forkøbet, vil jeg i det følgende give en kortfattet historisk fremstilling af tre tidligere eksempler på "ungdomssanktioner", inden der vendes tilbage til den dagsaktuelle ungdomssanktion:

1. Børneloven af 1905 havde ordet "behandling" i overskriften: "Lov om Behandling af forbryderske og forsømte Børn og unge Mennesker", men indførte også lukkede afdelinger på statsopdragelsesanstalterne.

2. Med den nye straffelov i 1930 indførtes bl.a. ungdomsfængsel som en særlig art af fængselsstraf overfor unge lovovertrædere, "således at disse under straffens afsoning ses påvirket ved opdragelse og uddannelse med det formål at gøre dem til nyttige samfundsborgere."

3. Socialmedicinsk og psykoanalytisk tænkning præger Ungdomskommission-ens betænkning i 1952 om "Den tilpasningsvanskelige Ungdom".

Børneloven

Ifølge juristen Beth Grothe Nielsen var det i 1904 relativt nyt at betragte børn og unge som noget særligt i strafferetlig henseende (Grothe Nielsen 1999).

Kriminalretsassessor Axel Petersen havde dette år udgivet bogen "Samfundet og Børnene" om den gruppe af kriminelle, som "hverken er Børn eller Voksne". Disse unge befandt sig efter Petersens mening i en overgangsalder, hvor "Opdragelsen vel ikke er tilendebragt, men hvor det personlige Ansvar for egne Handlinger indenfor visse Grænser maa hævdes". Hvis

børnenes opdragelse hidtil havde været forsømt, således at deres ansvarsfølelse ikke var blevet vakt, måtte man fortrinsvis behandle dem som børn og undergive dem en opdragelse, der var egnet til at vække deres pligt- og ansvarsfølelse. Dog fandt Axel Petersen, at en velafpasset straf godt kunne være på sin plads, idet den kunne bryde de unge menneskers trods og samfundsfjendtlige sindelag.

Denne opfattelse blev myndigt udformet af Justitsminister Alberti i 1906 som *Strafferegulativ for Opdragelsesanstalter for særlig vanskelige Børn*: "Straf bør kun anvendes, hvor venlig Paamindelse eller alvorlig Formaning og Irettesættelse forgæves er forsøgt eller efter Forholdene i det enkelte Tilfælde er øjensynlig utilstrækkelig."

Ifølge Børneloven skulle Staten oprette og drive to opdragelsesanstalter for *særligt vanskelige børn*. Den ene skulle rumme *50 forbryderske og forsømte unge Mennesker fra 16 Aar indtil 21 Aar*. Det blev Bråskovgård Statsopdragelsesanstalt, der åbnede i 1908 (samt senere Vejstrup Pige hjem). Bråskovgårds forbillede var de engelske "Borstals" med deres strenge disciplin. I 1914 stod en lukket afdeling færdig på Bråskovgaard, den eneste af sin art indtil midten af tresserne.

Den lukkede afdeling havde 20 celler, hvoraf de seks var særligt sikrede. Den var beregnet som begyndelsesafdeling, hvor eleven kunne "falde til Ro og disciplineres, inden han sattes over i de friere Afdelinger". Desuden skulle den bruges til elever, der ved "Opætsighed, Rømninger eller Forseelser af forskellig Art" havde vist sig uegnede til at opholde sig i de åbne afdelinger.

Det fængselsagtige blev understreget af, at afdelingen bestod af tre klasser: en hovedklasse, en afgangsklasse og en straffeklasse. Unge i den sidste klasse tilbragte selv fritiden i enecelle. I hovedklassen var der tilladelse til at opholde sig en halv time hver aften i spisetuen og beskæftige sig med læsning eller

anden fritidssyssel. Eleverne kunne ved god opførsel arbejde sig op gennem klasserne og over i Bråskovgaard's frie afdelinger (Grothe Nielsen 1986).

Ungdomsfængslet

Resocialiseringstanken overfor kriminelle i alle aldersgrupper, blev for alvor introduceret i det danske straffesystem med straffeloven af 1930. Tydeligst sås dette ved etableringen af en række særforanstaltninger beregnet for særlige persongrupper, som man pga. ung alder, psykisk unormalitet, hyppige tilbagefald, spiritusmisbrug o. lign. mente burde undergives sanktioner, der efter deres indhold og varighed var specielt egnede.

Særforanstaltningerne udgjordes af helbredelses-anstalt for drankere, sikkerhedsforvaring, psykopatforvaring, særængsel og altså ungdomsfængsel (Balvig 2003).

Dom til ungdomsfængsel kunne finde sted overfor personer mellem 15 og 21 år, hvis forbrydelse blev anset som "udslag af forbryderiske tilbøjeligheder el. af hang til lediggang el. til at søge slet selskab" og som retten fandt, at "varige opdragende og uddannende foranstaltninger vil være formålstjenlige." Foranstaltninger som ideelt lagde vægt på karakterdannelse og udvikling af sunde interesser hos fangerne.

Mens en almindelig frihedsstrafs varighed bestemmes nøje i dommen, lød en dom til ungdomsfængsel blot på, at den pågældende ville være at dømme til ungdomsfængsel, uden at der i dommen blev angivet noget tidsrum for straffens varighed. Hovedreglen var, at opholdet ikke kunne udstrækkes over tre år ("relativ tidsbestemt straf") – gennemsnitsoopholdet kom til at ligge på cirka to år.

Det første danske ungdomsfængsel, med godt 150 pladser, blev oprettet i en gammel herregård Søby-Søgård, 15 km syd for Odense, hvortil fangen kom efter at have gennemgået et modtagelsesafdeling i statsfængslet i Nyborg. Straffen lagde vægt på fangens "åndelige

og legemlige udvikling gennem undervisning, legemsøvelser og udførelse af friluftsarbejde samt på hans uddannelse til et erhverv, hvorved han efter løsladelsen kan ernære sig."

Psykoanalysen

I en artikel med titlen "Barnesjælens teknologer" skriver Karsten Gam Nielsen, at i tiden fra 1905 og frem (hans undersøgelsesperiode afsluttes 1958) synes der at foregå en bevægelse, hvor psykologien og psykiatrien indenfor børneforsorgen opnår "selvfølgelighedsstatus" (Gam Nielsen 1999).

Denne udvikling var ensbetydende med en ændring i synet på barnet, fra at anse det som "groft uartigt" (jfr. f.eks. "Comitéen til at grundlægge en Indretning til *moralsk fordærvede* Personers især den opvoxne Ungdoms Forbedring" som startede Flakkebjerg Opdragelsesanstalt i 1836), til et diagnosticeret "patologisk objekt". En bevægelse fra et førvidenskabeligt til et videnskabeligt blik på barnet.

Direktøren for Børne- og Ungdomsforsorgen Holger Horsten havde i 1948 udgivet bogen "Børneforsorgen i Danmark", hvor han udtrykte håb om et nærmere samarbejde mellem pædagogerne og den psykologiske og psykiatriske sagkundskab "om den bedst mulige behandling af børneforsorgens vanskelige elever".

Og med Ungdomskommissionens betænkning i 1952 om "Den tilpasningsvanskelige Ungdom" styrkedes dette psykologiske og socialmedicinske syn på det tilpasningsvanskelige barn gennem referencer til bl.a. den århusianske sociallæge Helge Kjems og lægen/psykoanalytikerens Gustav Jonsson, som var leder af behandlingshjemmet Skå udenfor Stockholm, som igen var påvirket af de psykologiske og pædagogiske tanker fra Summerhill-skolen, som reformpædagogen A.S. Neill havde grundlagt i 1927 nordøst for London under indflydelse af psykoanalytikerens Wilhelm Reich.

Kun et symptom

Kriminalitet og andre former for "vanartethed" blev i den psykologiske teori opfattet som symptomer på noget bagvedliggende og det var dette bagvedliggende, årsagerne, som behandlingstanken med dens institutions-pædagogiske symptomtolerance skulle rettes mod. Teorien blev det hidtil mest artikulerede opgør med straf og tvang.

Påvirket af den engelske psykolog Cyril Burt, hvis bog fra 1925 "Unge Lovovertrædere" blev oversat og bearbejdet herhjemme i 1937 af Sofie Rifbjerg og Helga Møllerup, vandt følgende behandlingssyn frem:

En forbrydelse er ikke længere en løsreven eller isoleret kendsgerning, der har sit indhold i sig selv. Den er kun et symptom, der har sin sjælelige oprindelse, og i vore dage har man fået kendskab til nogle af årsagerne til disse sjælelige symptomer på samme måde, som man i lægevidenskaben har eftersporet kilderne til forstyrrelser i vort legeme. Ved hjælp af dette kendskab kan man foreskrive en passende behandling.

Studiet af forbryderen bliver således et tydeligt udskilt område af den nye videnskab – en gren af den individuelle psykologi, og behandlingen af den unge forbryder er eller skulle være en praktisk anvendelse af kendte psykologiske principper. At prygle en dreng, idømme ham en bøde eller indespærre ham i en straffeanstalt, fordi han har overtrådt loven, er som at sende en patient, der har feber, ud under åben himmel for at afsvale ham og skåne andre for smitte.

Overfor de moralske forstyrrelser gælder det samme som overfor de fysiske. Det er ikke symptomerne, men årsagerne, vi skal finde og bekæmpe... Psykologens indstilling overfor den unge forbryder er derfor meget forskellig fra politimandens. Hans anstrengelser går først og fremmest ud på at undersøge forbryderen; forbrydelsen kommer i anden række. (Cyril Burt i Sofie Rifbjerg og Helga Møllerup 1937)

Normalitetens dommere

Ikke overraskende blev det psykologiske syn på den unge kriminelle genstand for faglige kontroverser, hvor ikke mindst repræsentanter for den klassiske retsfilosofi, som f.eks. professor Alf Ross, fastholdt den kriminelle som en normal person, hvis handlinger skulle dømmes ud fra samfundets moralske standarder. Juraen skulle holde fast ved en moralsk-retlig tanke, hvor kravet om skyld, ansvar og tilregnelighed var borgerens Magna Charta (frihedsbrev) overfor statsmagten. Fordi dette krav ikke blot begrunder, men også begrænser statens ret til at straffe.

Hvis kravet slettes i behandlingens navn, vil individet være overladt til tvangsbehandling gennem tidsubestemte behandlinger. Som Alf Ross dramatisk anskuede behandlingsscenariet, ville der ske det, når dommeren blev erstattet med manipulatoren og terapeuten, at borgerne ville blive behandlet som "mus eller patienter uden ansvar" indenfor nogle perspektiver, "der lader én ane diktaturstatens mekaniske og grænseløse magt over individet" (Ross 1976).

Den franske idéhistoriker og filosof Michel Foucault fremstiller i bogen "Overvågning og straf" (Foucault 2001) tilsvarende diskussioner som Ross med historisk baggrund i den franske version af Flakkebjerg, opdragelsesanstalten Mettray som åbnede i 1840.

Ifølge Foucaults opfattelse af "straffens almengørelse", dens udsivning i samfundet fra fængslerne, udvikles der på baggrund af "terapeutiske" domsafsigelser disciplinære netværk med stadig flere fuldmagter fra retsapparatet. For så vidt som lægevidenskaben, psykologien, opdragelsen, børneværnet, det sociale arbejde overtager en stadig større del af kontrol- og sanktionsmyndigheden, vil straffeapparatet på sin side få et mere medicinsk, psykologisk og pædagogisk præg.

Foucault taler om, at "normalitetens dommere" er til stede overalt i dette nye lærer-dommeren, læge-dommeren, pædagog-dommeren

og socialarbejder-dommerens samfund. Og som Alf Ross anskuer Foucault dette som et problem, fordi væksten i antallet af normaliserende virkemidler gør myndighedernes magt mere omfattende. I "disciplinens tid og rum" sættes lov og ret mere eller mindre ud af kraft.

Gode hensigter uden virkning

Alf Ross talte den frie handlings sag overfor det, han betragtede som en videnskabelig determinisme, hvor tilregneligheden blev frataget individet, fordi den deterministiske lære er ensbetydende med at "alle er underkastet ubrydelige årsagslove, der ikke åbner mulighed for noget valg og derfor heller ikke nogen skyld eller fortjeneste" (Ross 1976).

Behandlingstankens logiske udløsning af det tidsubestemte princip, var og er et stridspunkt mellem behandlere og jurister. Og man behøver da heller ikke være jurist for at kunne følge en retslærd som Alf Ross, når denne advarer mod psykiaternes blændværk.

Til det sidste, da de tidsubestemte straffe i slutningen af 60'erne og begyndelsen af 70'erne var blevet politisk upopulære, forsvarerede eksempelvis to fremtrædende overlæger og psykiatere Poul Dickmeiss og Georg K. Stürup "fængselsbehandlingen" (Dickmeiss og Stürup 1972).

Godt nok kan man ifølge de to ikke umiddelbart sammenligne et ungdomsfængsel med et hospital, hvad de så alligevel gør. Og som ved en patients indlæggelse på et hospital, hvor der ikke kan gives et sikkert svar på spørgsmålet om opholdets varighed, således også med det behandlende ungdomsfængsel. Hvor lang tid man skal være på hospitalet/ungdomsfængslet, må afhænge af det konkrete tilfældes karakter. Og drejer det sig om alvorligere tilfælde, vurderer psykiaterne, må behandlingens varighed siges at være af mindre betydning, når blot patienten kan blive rask. For en meget syg eller meget kriminel ung mand vil det senere i livet være ganske

underordnet, om han i 18-19-årsalderen har tilbragt 1 år eller 1 1/2 på hospital eller i fængsel, når blot han bliver rask eller resocialiseret.

På baggrund af denne "behandlingsgaranti", hvor den unge kriminelle kommer til at føre et normalt liv i stedet for "mere varigt at blive socialt og kriminelt afsporet", anser overlægerne oppositionen mod ungdomsfængselsstraffens længde og relative ubestemthed som "stærkt følelsesbetonet" og "uden sans for proportioner".

Behandlingstanken havde i forbindelse med ungdomsfængslet, som i øvrigt også Børneloven havde det, sit stærkeste omdrejningspunkt i argumentet om at bremse de unge, mens de endnu kun var ved begyndelsen af deres kriminelle løbebane og således hindre, at de mere varigt gled ud i kriminalitet. Gode hensigter som imidlertid har haft det vanskeligt overfor de empiriske kendsgerninger.

Således, skriver Flemming Balvig (Balvig 2003), kunne de psykiatriske eksperter ikke forudsige fremtidigt recidiv og de behandlingsbaserede straffe var ikke mere effektive – mere resocialiserende – end almindelige (friheds)straffe. I 1972 publiceredes den såkaldte §17-undersøgelse, som var baggrunden for at Straffelovrådet foreslog de fleste særforanstaltninger afskaffet. Folketinget fulgte i det store og hele Straffelovrådet og afskaffede i 1973 de fleste særforanstaltninger, herunder ungdomsfængslet.

Ungdomssanktion 2001

De dårlige erfaringer med ungdomsfængslet var tilsyneladende glemt, da en ekspertgruppe om ungdomskriminalitet januar 2001 foreslog en ny ungdomssanktion indført. Dette skete i juni måned, hvor Lovforslag L 210 blev vedtaget, således at Danmark på ny havde en særlig strafferetlig ungdomssanktion med socialpædagogisk sigte.

Ungdomssanktionen indebærer en struktureret – og ikke nærmere defineret – kontrolleret socialpædagogisk behandling af to års

varighed med den tid, som den unge har siddet i varetægt(ssurrogat) lagt oveni, hvor det normale er, at varetægtstiden fratrækkes domstiden.

Målgruppen er "den hårde kerne af socialt belastede og utilpassede" unge, som skal indlede deres to års sanktion med et ophold af to måneders varighed i sikret afdeling, hvorefter følger et længerevarende ophold i almindelig døgninstitution eller opholdssted. Længstetiden for ophold i institution er 1 1/2 år, heraf højst 12 måneder i sikret afdeling.

Da det er blevet imødeset, at nogle af de domfældte ikke kan motiveres, men tværtimod vil udvise en destruktiv adfærd, der vanskeliggør behandlingen af de andre unge, har det været overvejet, om sådanne unge skal søges fastholdt i ungdomssanktionen, eller om den skal afbrydes og erstattes af ubetinget fængselstraf.

Resultatet af disse overvejelser er blevet, at den dømte ikke skal kunne blive "smidt ud af" eller obstruere sig ud af en ungdomssanktion ved at gøre sig umulig eller begå ny kriminalitet. Når bortses fra ekstreme undtagelses-tilfælde, satses der på, at adgangen til tilbageførsel til sikret afdeling vil være tilstrækkelig til at løse eller afhjælpe problemer med modvillige unge.

Som Jørn Vestergaard, lektor ved Det retsvidenskabelige Institut D, Københavns Universitet, skriver, er det blevet påpeget, "at den manglende konverteringsmulighed kan skabe mærkbare problemer for behandlingsmiljøet på de sociale institutioner" (Vestergaard 2001). Hvormed det også er sagt, at det er de sociale myndigheder, der står for det socialpædagogiske indhold.

Mindretalsudtalelsen

De vidtgående opgaver domstolene pålægger det pædagogisk og psykologisk uddannede personale i behandlings-straf modellen, var baggrunden for en mindretalsudtalelse afgivet af Ekspertgruppens medlemmer fra amterne

og Københavns Kommune (Ekspertgruppen om ungdomskriminalitet 2001).

Af mindretalsudtalelsen fremgår det bl.a., at sammenblandingen af behandling og straf er af en sådan art, at strafsiden vil stå stærkest i de domfældtes opfattelse – ikke mindst fordi der sker en væsentlig tidsmæssig forlængelse af straffen ved at kalde det behandling. Hertil kommer, hedder det i mindretalsudtalelsen, at nogle unge er så destruktive og adfærdsvanskelige og uden intention om at lade sig behandle, at de må forventes at ville optræde truende eller direkte voldeligt overfor personale og medklienter.

Skal man tro dagspressen, har mindretalsudtalelsen allerede vist sin berettigelse. I flæng har man under store overskrifter kunnet læse, at fire 15-17-årige har truet sig ud med kniv fra den lukkede institution Sølager (d. 13.05.02), på den lukkede institution Bakkegården har man fyret en nattevagt, som sov mens tre indsatte drenge gennembankede en fjerde med bælte og brændte ham med lighter (d.20.03.02), og udi det fynske har Fyens Stiftstidende i flere artikler beskrevet, hvordan de unge fra øens lukkede institution Egely stikker af og forårsager anden form for tumult (fx helside d.10.02.02 "Dømt til behandling") eller ligefrem indrømmer og tilstår kriminalitet, de ikke har begået for at komme i et rigtigt fængsel.

Det har naturligvis heller ikke været den bedste reklame for sanktionsformen, at dens pædagogiske fortalere i den ekspertgruppe, som udformede konceptet, lederen af den sikrede institution Koglen Heine Fricke, umiddelbart efter lovens ikrafttræden forlod sin stilling med bl.a. de argumenter, at sanktionen ikke gav muligheder nok for magtanvendelse og indlåsning af de unge (udover den indespærring, som allerede lå i sanktionen).

I dagbladet B.T. (d.30.10.02) udtaler lederen af Egely, Jacob Arnstrup, portrætteret i farver ovenover overskriften "Mordere har afløst biltyve", at de unge bliver mere hårdhudet

på hans institution end andre steder: "Vi har oplevet, at unge både enkeltvis og i grupper har truet sig ud. En brugte f.eks. en knust glaskaffekop og en anden en kniv til at true sig ud. Vi har også oplevet fire unge, der simpelthen fik banket sig ud."

Chancen for at hjælpe sig selv

Den fynske institution har også været udgangspunkt for en offentlig dialog mellem én af de unge, som er stukket af derfra hele ni gange, og socialminister Henriette Kjær, der i et åbent brev til den pågældende (B.T. d.7.11.02) fastholder, at han skal udstå sin ungdomssanktion fordi retten har givet ham den, fordi den synes, at han skal have en chance for at hjælpe sig selv:

"To år som en ungdomssanktion lyder på, er en lang tid. Men der er behov for lang tid, hvis du skal have et nyt perspektiv i dit liv - væk fra kriminalitet og fængsel...grib nu de muligheder den giver, i stedet for at modarbejde dig selv."

Og det har socialministeren naturligvis ret i er sanktionsformens afgørende resocialiserende pointe. I modsætning til det gamle ungdomsfængsel, som i lighed med voksefængslerne hørte under kriminalforsorgen og dermed Justitsministeriet, skal det behandlingsmæssige indhold i den nye ungdomssanktion udfyldes af kommunernes sociale myndigheder. Og her vil det afgørende potentiale for det Henriette Kjær kalder "chancen for at hjælpe dig selv" være placeret i form af socialpædagogiske døgninstitutioner og opholdssteder med dertil hørende efterværn. Hvordan denne del af ungdomssanktionen vil komme til at forløbe, er det endnu for tidligt at sige noget om.

Samfundsværn eller børneværn

I den franske sociolog og pædagog Durkheims forstand (1858-1917), er det at beskæftige sig med "ungdomskriminalitet" ensbetydende med at beskæftige sig med integration. Durkheim

blev pga. modstand mod sociologien oprindeligt i 1906 udnævnt som professor i etik og pædagogik ved Sorbonne, før han blev professor i sociologi i 1913. Han var en praktisk anlagt videnskabsmand, der forventede af videnskaben, at den frembragte nyttevirkninger. I lighed med andre anomi-problemer, som bliver pålagt os af samfundsudviklingen, er den kriminelle, uanset alder, en person der skal tilpasses samfundet.

Denne forståelse præger også den norske jurist Tove Stang Dahl i bogen "Barnevern og samfunnsvern. Om stat, vitenskap og profesjoner under barnevernets oppkomst i Norge" (Stang Dahl 1978). Mens den filantropiske og kristne socialpolitik kulminerer i perioden 1840-70, bryder en særlig form for sociologi kaldet "kriminologi" igennem i Europa i årene 1870-1900 som "videnskaben om det sociale forsvar" med ikke mindst et særligt udviklet positivistisk program under overskriften "særreaktioner for børn". Ifølge Stang Dahl er der mindst lige så meget "samfundsværn" som "børneværn" i de "pønale substitutter", der i form af differentierede reaktioner bevæger strafferetten hen til socialpolitikken.

I et moderne samfund, som forudsætter ulighed og arbejdsdeling, bevæger individerne sig i forskellige retninger, hvor de hver især skal gøre sig gældende for at samfundet kan blive samfund, dvs. en organisme der har formålet at integrere sine sociale patologier. Samfundet må baseres på interessefællesskab og komplementaritet, det sociologen og pædologen Durkheim kaldte "organisk solidaritet". Et begreb han bevidst brugte som analogi til kroppens biologiske organer, der som bekendt er afhængige af hinanden i og med at de udfører hver deres opgave for helheden ved netop at være forskellige.

Pædagogikken – for samfundets skyld

I sine skrifter fra perioden 1900-1910 om pædagogik, anbefalede Durkheim, at selv om pædagogikken knapt nok var udviklet som

videnskab, kunne han ikke anbefale tålmodighed i forhold til en samfundsmæssig handlen. Det duede ikke at vente i skyggen af en videnskabelig puritanisme på, at sociologien og psykologien var blevet ordentligt udviklet, så pædagogikken kunne betjene sig af disse discipliners metodologiske fremskridt.

Det var nødvendigt at handle her-og-nu med henblik på at genetablere den forstyrrede harmoni i samfundet, og for opdragelsens vedkommende kunne pædagogikken byde sig til som refleksion anvendt så systematisk som muligt på fænomenet opdragelse med det formål at regulere opdragelsens udvikling. Durkheim anså refleksion som rutinens modstander, den rutine der var en hindring for det nødvendige fremskridt.

Middelalderen havde ifølge Durkheim ikke brug for pædagogik, da det var konformismens periode, hvor alle mennesker tænkte og følte på samme måde, og hvor individuelle meningsforskelle var sjældne (og desuden blev stærkt fordømt hvis de kom frem). Durkheims opfattelse var, at pædagogikken skulle producere nyttevirkninger for samfundet, og at pædagogikken som systematisk refleksion over opdragelsen vækkes af og virker tilbage på samfundets udvikling og forandring.

I den durkheim'ske opfattelse var diskurserne religion og videnskab væsensforskellige, men deres funktioner i og for samfundet var sammenlignelige: indtil videnskaberne blev grundlagt, udfyldte religionen den samme integrerende funktion. I det nye samfund bestemmer Staten (Magten) opdragelsens mål, mens selve opdragelsen er rene midler, som skal bevise deres berettigelse gennem de nyttevirkninger, de frembringer.

Hvorfor og med hvilken legitimitet?

Ved at blive genstand for nye magtmekanismer, er den ungdomskriminelle også blevet genstand for nye vidensformer. Til tider har forskellige teorier eller diskurser konkurreret og været i konflikt, "paradigmekamp", for

som oftest på et tidspunkt at indgå i strategiske alliancer, som vi har set det med kriminologien, psykologien, psykiatrien og pædagogikken.

Det er naturligvis nærliggende at spørge, set over et 100 års forløb, om videnskaben nu er kumuleret i en sådan grad, at der kan siges at ligge nogle højere former for vidensbaseret behandling af ungdomskriminelle bag ungdomssanktionen anno 2003.

Som allerede den nye hybrid – socialpædagogisk behandling – antyder, er det hverken det psykiatriske eller psykologiske behandlingsbegreb, som er blevet videreudviklet. Kort sagt dækker det upræcise socialpædagogik-begreb, som er koblet på behandlingsbegrebet, over en symptomatisk stagnation i udviklingen af en egentlig psykologisk og/eller psykiatrisk behandlingsmodel.

Paradoksalt benyttes begrebet socialpædagogisk som signalord på et tidspunkt, hvor dette begreb formelt er forladt, idet den særlige socialpædagogiske uddannelse blev opløst i 1992, hvor de forskellige pædagogiske uddannelser blev integreret til fordel for en almenpædagogisk generalistuddannelse.

Denne afspecialisering er naturligvis gået ud over den videnskabelige udvikling af "socialpædagogisk behandling" og har som konsekvens åbnet op for forskellige typer "dagens tilbud" på markedsbasis. Eksempelvis skriver bl.a. politimester Lars Rand Jensen og psykolog Per Hensen sammen om vor tids "farlige ungdom" og deres "følelseskolde ungdomskriminalitet" på en måde, der umiddelbart virker som et fagligt tilbageslag.

Hvorfor, og med hvilken videnskabelig legitimitet, skriver politi-psykolog alliancen, at disse unge ikke skal kaldes psykopater, "men de har nogle psykopatiske træk"? Og kan det virkelig passe, at disse unge med psykopatiske træk kan behandles effektivt, som artiklen hævder, ved hjælp af Per Hensens fra USA importerede kognitive træningsprogrammer, som man kan blive instruktør-uddannet i ved

hjælp af et 90 timers specialarbejderkursus, mens pædagoguddannelsen historisk er blevet udvidet til en 3 ½ årig uddannelse?

Benny Lihme er redaktør af *Social Kritik*

Litteratur

J.W. Andersen, Lars Rand Jensen, Connie Holt og Per I. Hensen: "Mere følelseskold ungdomskriminalitet". Serien Farlig Ungdom i Lov & Ret 06/2000.

Flemming Balvig: Da lov og orden kom til Danmark. *Social Kritik* 85/2003.

Tove Stang Dahl: "Barnevern og samfunnsvern. Om stat, vitenskap og profesjoner under barnevernets oppkomst i Norge" PAX 1978.

Poul Dickmeiss og Georg K. Stürup: "Supplerende bemærkninger fra nævnets psykiatriske medlemmer", p.374-377. I: Betænkning om de strafferetlige særforanstaltninger. Afgivet af Straffelovrådet. 1972.

Emile Durkheim: Opdragelse, uddannelse og sociologi. Kbh. 1975.

Ekspertgruppen om ungdomskriminalitet: Rapport om ungdomskriminalitet. Rigspolitiets Trykkeri januar 2001.

Michel Foucault: Overvågning og straf. Fængslets fødsel. Kbh. 2002.

Karsten Gam Nielsen: Barnesjælens teknologer. *Social Kritik* 62/99. p.42-54.

Beth Grothe Nielsen: "Anstaltbørn og børneanstalter gennem 400 år". Kbh 1986

Beth Grothe Nielsen: Historien om den kriminelle lavalder. *Social Kritik* 62/99. p.56-60.

Sofie Ribbjerg og Helga Møllerup: "Unge lovovertrædere", Kbh 1937

Alf Ross i Jørgen Brun Pedersen (red): Skal vi straffe eller behandle? Om børne- og ungdomskriminalitet 1976.

Den tilpasningsvanskelige Ungdom. Ungdomskommissionens betænkning 1952.

Jørn Vestergaard: En strafferetlig ungdomssanktion med socialpædagogisk sigte. *Social politik* 3/01.

UNGE OG KRIMINALITET

Kys hul i panseret

Masser af kram og kys. Det er en del af opskriften, når Annie Lauritsen og hendes kolleger arbejder med børn og unge, som allerede er ude i kriminalitet, når de begynder i dagbehandlingstilbuddet Den Gule Flyver på Nørrebro i København. Men det er også meget andet: fra advokathjælp til morgenvækning, fra forbud mod at bande til lange personlige samtaler, fra specialundervisning og forældresamtaler til fægtetimer. Og indimellem er det også politianmeldelser og fængselsbesøg. Den Gule Flyver er skole og socialpædagogisk behandling på én gang. Den har netop fejret ti års jubilæum. I dette interview med Ungdomsforskning fortæller initiativtageren og den daglige leder Annie Lauritsen om begyndelsen, grundideerne og erfaringerne, men først og fremmest fortæller hun om de unge. Og endelig har hun en bøn til nogle forskere et sted derude...

Af Michael Voss

"Dyb frustration og indignation."

Det var drivkraften, da Annie Lauritsen for over ti år siden forlod en sikker stilling som folkeskolelærer på Nørrebro for at kaste sig over det arbejde, som blev til Den Gule Flyver med mottoet "Bliv pilot i dit eget liv".

"Som andre lærere kørte jeg en årgang igennem fra 1. til 9. klasse, men ved siden af underviste jeg i specialklasser. Gang på gang oplevede jeg, hvor lidt vi kunne gøre inden for folkeskolens rammer, hvor børnene skal stille til en stribe 45 minutters lektioner kl. 8.00 om morgenen, hvorefter de ved to-tre tiden forsvinder tilbage til problemerne og elendigheden i familien eller på gaden.

Hvordan skulle vi tage ordentligt hånd om en otteårig dreng, som kommer i skole om morgenen efter en nat, hvor hans mor har stået i timevis i vindueskarmen på tredje sal og truet med at springe ud. Han er ikke klar til 45 minutters matematik. Han trænger til en lang snak for bare at få det lidt ud af kroppen. Får han det ikke ud, bliver han bare endnu en af de "kropumulige" og "håbløse" drenge, som læreren i sit stille sind håber vil pjække i morgen."

Det hele menneske

Når Annie Lauritsen fortæller om unges kriminalitet og problemer, er der hele tiden navne, ansigter og episoder på. Og det var da også en helt bestemt 12-årig pige og hendes skæbne, der gjorde udslaget.

"En pige fra min specialklasse blev anholdt efter et meget voldeligt overfald på Halmtorvet. Hun kom jævnlige på det hjørne, hvor de gamle mænd samler de mindreårige piger op. Den nat var en rulleforretning gået galt med knivstikkeri i halsen og anholdelse.

Jeg besøgte hende i fængslet. På det tidspunkt var jeg nærmest på vej ud af døren til en lang ferie rundt i Italien. Jeg foreslog at tage hende med og fik en plejekontrakt med kommunen. Det var fast arbejde i otte uger, men det var også herligt.

Da vi kom hjem, fik jeg arrangeret det, så jeg underviste hende hjemme. Senere kom der en anden pige til på samme betingelser. Og de fik det bedre, og de kom i gang med en anden tilværelse. Det nyttede noget.

Det var den oplevelse, der blev starten på Den Gule Flyver.

Jeg havde en vision om en villa, hvor

børnene kom og spiste morgenmad sammen, så de faktisk fik noget at spise, og så der var en lejlighed til at få problemerne fra nattens løb op på bordet. I et samarbejde mellem lærere og socialpædagoger skulle vi både undervise dem og tage os af dem hele dagen, og om nødvendigt gå med hjem om eftermiddagen og snakke med familien.

Vi skulle tage hånd om det hele menneske. Der var noget meget moderagtigt over det den gang.

Det blev nu ikke lige en villa, men et lille lokale i Skt. Hans Gade. De første elever kom til i 1993, og jeg tog orlov for folkeskolen."

I dag har 119 børn og unge været igennem Den Gule Flyver, som nu er opdelt i to afdelinger, for de 13-15-årige og for de 16-18-årige.

For tiden er der 26 børn og unge på stedet med ti lærere og et par ansatte til det administrative. Sidste år fejrede Den Gule Flyver ti års jubilæum, bl.a. med udgivelsen af en bog.

Druk, vold og incest

"Eksperter deler de unge op i tre grupper: de omkring 85 procent, der er velfungerende, de cirka 12 procent, der hænger i vandkorpen med personlige og sociale problemer, kriminalitet og et håbløst skoleforløb, og så er der de sidste tre procent, som er de benhårde, ofte psykopatiske, kriminelle. Det er fra midtergruppen, at vores elever kommer.

De har mange fælles træk. Deres forældre er 2. eller 3. generations overførselsindkomstmottagere. De har massevis af skoleskift bag sig. De kommer med tre ting i rygsækken: druk, vold og incest.

I dag havde vi Kristian Ditlev Nissen, der sidste år udgav en bog om sin oplevelser som seksuelt misbrugt barn, på besøg. Og du kan tro, vi kunne mærke, at det rørte ved noget i mange af dem. Vi lærere måtte hele tiden være på mærkerne og samle eleverne op, når det kom for tæt på, og de ikke kunne klare det. Med udenfor et øjeblik, en snak og en

mulighed for at puste ud – og så ind igen, for de ville jo godt høre det – og måske ud engang til.

I de seneste år er der også kommet mange elever til med psykisk syge forældre og et stort misbrug, både druk og narko.

De første år var det kun drenge, men de seneste fem år har vi modtaget flere og flere piger. Vi har ingen kvoter for fremmedsprogede elever. I praksis har det aldrig været mere end halvdelen. Det er ikke så meget et spørgsmål om etnisk baggrund. Vi kan sagtens klare fem eller otte almindelige – i vores målestok – drenge med fremmed baggrund, men hvis mere end to af dem er denne her hårdkogte her-kommer-jeg-skal-du-have-nogen-på-hovedet type, så går det ikke. Det er mere en konkret personlig vurdering."

Og så har de fleste en eller anden form for kriminalitet bag sig, når de begynder på Den Gule Flyver:

"Det er sjældent de store alvorlige lovovertrædelser: lidt tyveri, har siddet med i en stjålet bil, også mindre voldssager. Det frygtelige er, at man skal næsten have gjort noget ulovligt for, at de kommunale sagsbehandlere sender dem til os. Det er ikke nok, at de har ondt i sjæl og krop."

Tillid og følelser

Helhedstænkningen fra Annie Lauritsen oprindelige vision er stadig fundamentet for skolen:

"Om nødvendigt vækker vi dem derhjemme. Vi tager imod dem om morgenen, symbolsk med at give hånd og sige godmorgen, men også med muligheden for at snakke tingene igennem, når det er nødvendigt. De skal føle sig velkomne, og det gør de.

Vi underviser dem naturligvis, men alt det udenom er mindst lige så vigtigt. Voksne og elever er sammen hele tiden. Vi taler om alt muligt i store grupper, og vi går ind ved siden af til samtaler på to-mands-hånd.

Og så kommer vi dem i møde. Ofte er det

bare det, der skal til. Et kram og lidt nussen på ryggen. Det kan se åndssvagt ud, når det er en to meter høj, hærdebred med overbroderede arme, som jeg skal give et knus. Men jeg har et trick med at tage tilløb, og de ved, at de skal gribe mig. Og så viser det sig, at inde bag panseret er de små sårbare mennesker, der bare venter på, at en voksen viser dem til-lid og følelser."

Men der er også regler på stedet:

Vi taler ordentligt med hinanden, og vi behandler hinanden ordentligt. Vold kommer overhovedet ikke på tale - der har måske været tre-fire tilfælde i de ti år. Vi vil ikke se tyvekoster her. Vi vil ikke engang have, de bander. Det får de at vide, inden de starter. De skal vente to dage, før de siger ja til at begynde.

Det betyder også, at de ikke får noget ud af true med at skride eller at pjække i morgen. OK, så gå hjem. Så kan vi andre komme videre.

Udsmidning bruger vi næsten aldrig. Men hvis der er en, der er helt kørt op, så siger vi: Det gider vi ikke stå model til. Farvel og tak for i dag, og vi glæder os til at se dig i morgen. Og så langt fra situationen i folkeskolen er vi kommet, at de opfatter det som en straf.

Vi er også på om eftermiddagen, hvor vi har fritidsaktiviteter. Vi har lige haft en gruppe ude og se på fægttræning. De var helt vilde med det, og vi kører dem gladeligt frem og tilbage, hvis de vil gå til fægtning. Ringer de om aftenen og har alvorligt brug for en af os, skal vi som regel også nok klare det.

Det er utroligt vigtigt for unge, der har haft så problematiske voksenkontakter, at vi er der, når de har brug for det."

Andre værdier, nye mål

Uanset reglerne på stedet bryder de unge ikke med kriminaliteten, fordi de begynder på Den Gule Flyver.

"Vi har ikke et krav om, at de skal holde sig kriminalitetsfri. Det ville være urealistisk. Og vi kan heller ikke leve deres liv døgnet rundt for dem. Vi har ingen mulighed for

umiddelbart at erstatte den tiltrækning, som vennerne i gruppen udgør.

Men vi kan hele tiden arbejde med at stille nogle andre værdier og nogle nye mål i tilværelsen op for dem. Vi kan vise dem en anden måde at være på.

For i bund og grund har de jo de samme håb for fremtiden som alle andre. Det starter bare fra et lavere udgangspunkt. Som en dreng sagde til mig for et stykke siden: "Jeg skal være den første i min familie, der tager en 9. klasses eksamen." Hold kæft, da jeg var ung, hed det: jeg skal være den første, som får studentereksamen.

Når nogle af dem roder sig ud i noget, så ved vi det med det samme. Det lyser ud af dem. Så kommer de ind på kontoret, og vi taler om det. Vi har en advokat tilknyttet, som kan hjælpe dem. Og anmelder det til politiet.

En af drengene var helt ved siden af sig selv et par dage. Vi vidste, der var noget galt. Han havde slået en mand ned. Vi arbejdede med ham i halvanden måned, men så gik vi også sammen til politiet. Han blev dømt, og han måtte i spjældet, men vi fik det arrangeret, så han kom med på skitur alligevel.

Det var det samme med en pige for et halvt år siden. Hun gik underligt rundt og fjollede med en mobiltelefon, så enhver kunne se, at der var noget galt.

Ind på kontoret. Må jeg se den mobil. Det er vist ikke en, du har råd til. Mon ikke, den koster fire-fem tusind kroner. Du havde ikke tænkt dig at forsøge at sælge den hernede, vel. Det ved du godt, vi ikke vil have. Nu tager jeg den og afleverer den hos politiet - og denne gang glemmer vi, at den stammer fra dig.

Selvfølgelig råbte hun og skreg, at den kunne hun sælge for 1.500 på Staden.

Men i sidste ende acceptere de det, fordi vi ikke kun giver skideballer og sætter grænser. Vi er de samme, som lytter og trøster og hjælper.

Derfor er de også ved at gå til af dårlig samvittighed, hvis de er faldet i en weekend.

Og det er ikke bare af bekymring for, hvad familien siger. Det er også: Hvad siger nu Annie, når hun får det at vide?

Er de først dér, kan man også nå dem og påvirke dem. Jeg og en kollega sad og snakkede med en af drengene en dag om hans forældre og hans egne "bedrifter". Så sagde han: Når jeg får børn, så skal jeg i hvert fald opføre mig anderledes.

Helt spontant svarede en af os: Så er det nu, du skal skifte kurs, fordi du er allerede dine kommende børns far. Hvad vil du sige, når din søn eller datter på femten år spørger, hvad du lavede, da du var i deres alder.

Og det gjorde indtryk."

Tre dage i spjældet

Selvom Annie Lauritsen ikke er til bål og brand og skrappe sanktioner i hverdagen i Den Gule Flyver, så er hun heller ikke den, der finder det skadeligt, at de kommer i fængsel.

"De er bestemt ikke ligeglade med udsigten til fængsel, og de kommer ikke fløjtende ud med nye kriminelle tricks i baglommen, som det ofte hævdes i debatten.

Det, jeg hører, når mine elever kommer tilbage fra et ophold i spjældet, er "Det skal jeg aldrig mere. Det var et helvede." Bare et nogle dages ophold på Sønderbro virker afskrækkende. For mange er fraværet af familien et stort problem. Ofte er det jo dem, der passer på forældrene i hverdagen, og de er bange for, hvad der sker imens.

Så når diskussionen om ungdomskriminalitet, ungdomssanktion og fængsel kører, er jeg ofte fristet til at sige: Giv dem tre dage bag tremmer."

Succeshistorier

Annie Lauritzen er overbevist om, at hendes arbejde virker.

"Vi har jo masser af succeshistorie. Ellers orkede man jo heller ikke år efter år. De kommer forbi og fortæller om lærepladser og jobs. De deltager i den årlige fest for gamle elever.

Nogle hjælper til hernede.

Naturligvis er der også dem, der sidder i fængsel i dag, og som vil blive ved med at ryge ud og ind. Mit bud vil være, at det mere eller mindre er lykkedes at få 110 ud af de 119 på et fornuftigt spor.

Det betyder ikke, at de har været kriminaltetsfri, siden de gik ud af døren. Når de har fortalt mig, hvor godt det går, spørger jeg også til, hvad der er sket i mellemtiden. Og det er tit, at de så lige har været inde i tre måneder.

Derfor er det vigtigt at se på de langsigtede resultater. Jeg er overbevist om, at vi giver dem nogle redskaber her, så de faktisk er i stand til at komme igen, selv om de er røget i en enkelt gang. Men jeg ville mægtig gerne vide det mere præcist. Så jeg håber, at der en dag er nogle i den videnskabelige verden, der vil lave den grundige og systematiske undersøgelse af, hvad der er sket med mine elever, efter de er holdt op i Den Gule Flyver."

De skrappe piger

Med Annie Lauritzens 10 år "i branchen" har hun et godt grundlag for at vurdere udviklingen i ungdomskriminaliteten. Men hun er ikke meget for at generalisere. Et par observationer vil hun dog godt dele med os:

"Jeg synes, at det er påfaldende så lidt medfølelse og fornemmelse for andres behov, der er blandt mange af dem. De bliver selv rasende og kedede af det, hvis de mister deres mobiltelefon eller noget andet. Men mange kan slet ikke overføre denne følelse på de ofre, de selv stjæler fra.

De har intet forhold til ejendomsretten, og de er nogle gange næsten følelseskolde.

Så er det omfattende og stigende misbrug uhyggeligt. Jeg tror ikke, at jeg kan finde et eneste eksempel på, at en af eleverne har gjort noget kriminelt, uden at han eller hun har været påvirket.

Endelig er der de sidste fem-seks år kommet en pige gruppe til, som er rå og meget voldelig. Mens drengene stikker næsen frem tidligt, som

otte-ni-årige, springer pigerne først ud som kriminelle i 13-14 års alderen.

De er skrappe. De spiller på deres køn og snor drengene om deres lillefinger. Ofte har de kærester, som er fem-seks år ældre og sidder inde, og det giver autoritet i gruppen.

Og så lægger de krop til alt. De aner intet om sex og om deres eget underliv, og vi har måttet prioritere seksualundervisningen højt.

Ud over at de ødelægger deres krop, får de også børn tidligt. Og det i sig selv gør det ikke lettere for dem at komme videre.

Hvorfor har vi denne udvikling? Jeg kan simpelthen ikke svare på det."

Michael Voss er freelancejournalist og skriver jævnligt i *Ungdomsforskning*

UNGE OG KRIMINALITET

Ingen trylleformular

SSP-samarbejdet mellem socialforvaltningerne, skolerne og politiet er en vigtig ingrediens i kriminalitetsforebyggelsen blandt børn og unge. Men det er ingen trylleformular. Det kan være svært at arbejde sammen på tværs af organisationer og fagligheder. Skal SSP-samarbejdet fungere, må de involverede parter på den ene side holde fast i deres egne fagligheder. På den anden side skal de også være fleksible og indstillet på at gøre tingene på nye måder: Helt afgørende det, at der etableres en fælles terminologi, skriver Birgit Sommer fra Det kriminalpræventive Råd. Uden en fælles forståelse af problemerne, deres årsager og løsninger er der stor risiko for, at samarbejdet at mislykkes.

Af Birgit Sommer

Grundlaget for det kriminalpræventive arbejde i Danmark har igennem de sidste 30 år ændret sig meget og bygger nu vel nærmest på WHO's sundhedsdefinition, der sigter imod, at mennesket kan folde sig ud og fyldes af fysisk og mental velvære.

Det indebærer, at det enkelte individ skal gives mulighed for at tage vare på sit eget liv – dvs. gøres i stand til selv at skabe forandringer, der bringer det tættere på målet om et rigt liv.

Det kriminalpræventive arbejde tager altså udgangspunkt i, at såvel livsstil som levevilkår er bestemmende for den enkeltes sundhed, og at ændringer i en bestemt retning kan føre til en forbedring af den enkeltes sundhed.

Tre forudsætninger

Overordnet kan kriminalpræventivt arbejde beskrives som de handlinger eller tiltag, der har til formål at forebygge, at der begås kriminalitet. Og da enhver kriminel handling forudsætter, at der er en motiveret gerningsmand, en gunstig lejlighed og mangel på (social) kontrol, må kriminalitetsforebyggende arbejde generelt bearbejde disse tre faktorer.

Det betyder dog ikke, at alle kriminalpræventive indsatser nødvendigvis skal være

tværfaglige. I den enkelte institution er der mange muligheder for at arbejde forebyggende, uden at det skal konfirmeres i et tværfagligt forum først. Og dette arbejde skal selvfølgelig fortsættes og udbygges.

Så tidligt som muligt

SSP-samarbejdets opgaver inden for den brede beskrivelse af kriminalpræventionen retter sig især mod børn og unge og deres livsbetingelser så tidligt som muligt – og helst før det traditionelle sanktionssystem er bragt i anvendelse for alvor.

I 1996 beskrev SSP-udvalget under Det Kriminalpræventive Råd målsætningen for SSP-samarbejdet som "... at opbygge et lokalt netværk, der har kriminalpræventiv indvirkning på børns og unges dagligdag".

Den målsætning giver anledning til, at man lokalt tager stilling til to væsentlige spørgsmål som forudsætning for at etablere et kriminalpræventivt arbejde, der er virksomt.

For det første må man gøre sig klart, hvilke forhold der har en kriminalpræventiv indvirkning på børn og unge i netop denne kommune/dette lokalområde, og som derfor bør indgå i det tværfaglige samarbejde. Man må med andre ord stille spørgsmålet "hvad er problemet?".

For det andet må man finde ud af, om der lokalt opbygget en hensigtsmæssig organisation og lokalt netværk for et tværfagligt og tværsektorielt samarbejde om kriminalitetsforebyggelse. Man må altså her stille spørgsmålet "hvem tager sig af problemet?".

Aktørerne i SSP

Socialforvaltningen, skolen og politiet er, via lovgivningen, direkte eller indirekte forpligtet til at udføre kriminalitetsforebyggende arbejde i videste forstand. Samtidig har netop disse tre organisationer, i kraft af deres daglige arbejde, et meget indgående kendskab til og tæt kontakt med børn og unge i lokalsamfundet og de miljøer unge færdes i.

For det *sociale system* gælder således, at man i henhold til lov om social service, jfr. §§ 4 & 6 er forpligtet til at føre tilsyn med de forhold, som børn og unge under 18 år i kommunen lever under, på en sådan måde, at kommunen så tidligt som muligt kan få kendskab til tilfælde, hvor der er behov for særlig støtte til et barn eller en ung under 18 år, jfr. § 33.

En sådan støtte skal skabe bedst mulige opvækstvilkår for disse børn og unge, så de kan få de samme muligheder for personlig udfoldelse, udvikling og sundhed som deres jævnaldrende. Dertil kommer forpligtelsen til fx at etablere socialpædagogiske tiltag for børn og unge med særlige behov.

I folkeskoleloven er *skolens* forpligtelse til at udføre kriminalitetsforebyggende arbejde ikke udtrykt direkte. Det nævnes i formålsparagraffen, at den enkelte elev skal opnå tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle.

Sammenholdes det med lovens bestemmelser om arbejde med tværgående emner og problemstillinger – projektopgaver, individuel målsætning og evaluering, elevs medbestemmelse og ansvar – kan der ikke herske tvivl om, at det kriminalitetsforebyggende arbejde i bredeste forstand også er en af folkeskolens opgaver. Hertil kommer, at folkeskolen

i Folkeskolens § 7 forpligtes til, som et obligatorisk emne i undervisningen, at behandle hele misbrugsområdet, som netop er en af de mest kriminogene faktorer.

Politiets forpligtelse til at udføre kriminalpræventivt arbejde fremgår direkte af Retsplejelovens § 108, hvor det er bestemt, at politiet skal foretage sig det fornødne til forhindring af forbrydelser.

Andre aktører

Det er dog ikke alene de sociale myndigheder, folkeskolen og politiet, som bør lave kriminalitetsforebyggende arbejde blandt børn og unge.

Andre organisationer med stort kendskab til og kontakt med børn og unge – som klubber, boligforeninger, idrætsorganisationer m.v. – bør ligeledes indgå i den samlede kriminalitetsforebyggende indsats i lokalområdet. Enten som faste – eller ad-hoc – medlemmer af de lokale SSP-udvalg

Ingen trylleformular

Selvom det er absolut nødvendigt med tværfagligt og tværsektorielt samarbejde, hvis man vil nå bæredygtige resultater af kriminalpræventivt arbejde, har det i praksis ofte vist sig vanskeligt at få dette samarbejde til at fungere.

Det er der mange forklaringer på.

Den vigtigste af alle er nok, at begreberne "tværfagligt samarbejde" og "SSP" har været betragtet som en slags trylleformularer – forstået på den måde, at har man besluttet sig for at være tværfaglig, så er det i sig selv nok til at få det hele til at fungere. Man har ikke på forhånd gjort sig klart, hvad tværfagligt samarbejde og kriminalprævention egentlig indebærer, og hvilke faglige forudsætninger der må være opfyldt, for at arbejdet kan lykkes.

Ingredienser i samarbejdet

Det giver sig selv, at de personer, der skal deltage i et sådant samarbejde, skal gøre sig klart, hvad de selv og deres organisationer kan og

vil på det forebyggende område. Det er også vigtigt at komme med et veldefineret mandat fra sin organisation. Hele organisationen skal være enig i, hvad det er, den kan og vil på det forebyggende område, og hvor megen tid og hvor mange ressourcer, den vil sætte ind på samarbejdet. Først når det er klart, er det muligt at være en reel samarbejdspartner, når tværfaglige eller tværsektorielle problemer/opgaver skal løses.

At kende sine egne muligheder og begrænsninger er en afgørende forudsætning for, at samarbejdet kan lykkes. Lige så nødvendigt er det at være i besiddelse af en klar opfattelse af de andres muligheder og begrænsninger i det forebyggende arbejde.

Det er også væsentligt at holde fast i sig selv og ikke overtage de andres faglighed i samarbejdsprocessen – den enkelte deltager i det tværfaglige samarbejde på grund af netop sine særlige kvalifikationer og ressourcer. Det må dog ikke udelukke, at man er fleksibel og villig til at gøre tingene på nye måder – for det er vigtige ingredienser i samarbejdet.

Trods alle gode intentioner kan både praktiske og ressourcemæssige forhold samt andre arbejdsopgaver komme på tværs af og/eller begrænse det tværfaglige arbejde. Eksempelvis må politiet gøre sig klart, at det ikke må blande efterforskning og kriminalpræventivt arbejde sammen. Og socialforvaltningen må være bevidst om, hvor grænsen går for at dække over en klient, den er vidende om har begået kriminalitet.

Den svære informationsdeling

Når deltagerne kommer fra hver deres organisationer og deres faglige kulturer, kan det være svært at etablere en fælles forståelse af problemerne, deres årsager, samt hvilket mål der skal stilles for samarbejdet. Det er nødvendigt at udvikle en fælles terminologi – at blive enige om fælles definitioner af såvel problemer som mål. Det kræver, at SSP-organisationerne skaber mulighed for at udveksle faglig viden

indenfor disse områder.

Mange steder oplever man imidlertid stadig reglerne om tavshedspligt som en forhindring for det kriminalpræventive arbejde. Det er vigtigt at slå fast, at Retsplejelovens § 115b åbner mulighed for, at man med henblik på en kriminalitetsforebyggende indsats videregiver oplysninger om rent private forhold, hvis dette er påkrævet. I Justitsministeriets vejledning om udveksling af oplysninger i forbindelse med det kriminalitetsforebyggende samarbejde mellem politiet og kommunerne m.v. er der nærmere redegjort for reglerne i denne paragraf. De almindelige regler om videregivelse af oplysninger fra en forvaltningsmyndighed til en anden er fastsat i §§ 28-32 i forvaltningsloven (lov nr. 571 af 19.12.85). For at komme vanskelighederne på dette område til livs er det af afgørende betydning, at SSP-udvalget tydeligt erklærer sin vilje til samarbejde til gavn for det kriminalpræventive arbejde.

SSP-konsulenten

Det er vigtigt, at der i en SSP-organisation er en smidig og velfungerende kommunikation mellem de forskellige niveauer i organisationen. Det er Det kriminalpræventive Råds erfaring, at den kommunikation samt koordineringen af hele det tværfaglige samarbejde lettes betydeligt, hvis der ansættes en eller flere SSP-konsulenter, afhængig af kommunens størrelse, med dette som arbejdsopgave.

Det Kriminalpræventive Råd anbefaler, at der udformes en præcis beskrivelse af SSP-konsulentens arbejdsopgaver og en indplacering i organisationen på det koordinerende niveau. Dette sikrer, at SSP-konsulenten kan løse opgaverne med kommunikation og koordinering af det forebyggende arbejde i kommunen.

Forebyggelse hindrer unødvendige lidelser

Den økonomiske side af forebyggelsen er selvfølgelig vigtig, men ikke afgørende for, om

man skal forebygge. Afgørende er det imidlertid, at man igennem forebyggelse forhindrer, at personer, ofre såvel som gerningsmænd, bliver påført unødvendige lidelser i bredeste forstand, hvilket er en naturlig holdning og i overensstemmelse med den moral, som kendetegner et humanistisk samfund.

I forbindelse med de seneste års lovini-

tiativer, herunder på voldsområdet, er det tydeligt markeret, at man ønsker en forstærket kriminalpræventiv indsats iværksat lokalt igennem SSP-samarbejdet.

Birgit Sommer er cand. jur. og souschef i Det Kriminalpræventive Råd

BØGER

Omsværmede kroppe

Snart udkommer antologien "Perspektiver på ungdom og krop", der fremstiller en række billeder af unges kroppe i ti forskningsbaserede artikler. Antologien er redigeret af Bibi Hølge-Hazelton fra Center for Ungdomsforskning.

Af Niels Ulrik Sørensen

Unge kroppe er omsværmede.

Den unge krop har ikke kun værdi for unge. Også andre grupper – børn og voksne – stræber mod den unge krop. Den unge krop er idealet.

Men idealkroppen er sjældent identisk med hverdagskroppen, der ofte danner udgangspunkt for en lang række modsatrettede følelser og erfaringer.

Antologien *Perspektiver på ungdom & krop*, der er redigeret af Bibi Hølge-Hazelton fra Center for Ungdomsforskning, forsøger at belyse, hvad der rører sig blandt unge, når fokus er på kroppen.

Bogen er bygget op om unges beskrivelser af deres kroppe i en række kropsbilleder i ti forskningsbaserede artikler, der kredser om spørgsmålene:

Hvad er kroppen? Hvordan kan vi forstå de betydninger, der er knyttet til kroppen? Hvad er ungdom? Er ungdom knyttet til en bestemt alder eller en bestemt livsfase? Hvad betyder kroppen i ungdommen? Hvordan fremstilles den unge krop i offentligheden? Hvilke værdier og tanker har de unge selv om deres kroppe? Hvad betyder det, når man er ung, og kroppen ikke lever op til ens forventninger eller forestillinger?

Perspektiver på ungdom og krop viser, at mange forskellige optikker kan tages i brug, når temaet

er de på samme tid simple og komplicerede begreber: ungdom og krop.

Bogen rummer bidrag af ungdomsforskere, en psykiater, en antropolog, en kultursociolog, sociologer, en litteraturstuderende og en idrætsforsker.

Emnerne i bogen dækker bredt. Fx berøres spiseforstyrrelser, rygning, krop og læring, unge mænds kroppe og trafikrisiko, leg med døden.

Artiklerne er skrevet med den ambition at belyse unge og krop solidarisk med de unge. Intentionen har altså hverken været at bidrage til rækken af budskaber om, hvor galt det står til med de unge. Ej heller at eksponere et uproblematisk billede af den unge krop. Intentionen har derimod været at fremstille et bredt udvalg af blikke på kroppen med henblik på at give et nuanceret og indfølelsefuldt billede af den unge krop.

Perspektiver på ungdom og krop af Bibi Hølge-Hazelton (red.) udkommer den 24. april på Samfundslitteratur.

Bidragydere er, foruden redaktøren selv, Birgitte Simonsen, Mette Waddegaard, Morten Kroman, Anette Dina Sørensen, Claus Kold, Kevin Mogensen, Verner Møller, Åse Strandbu, Maria Damkær og Søren Damkær.

Artiklen er skrevet på baggrund af bogens forord.

KOMMENTAREN

Kommunikationskløften

Unge og partipolitik er to ting, der ikke går særligt godt i spænd. De unges manglende partipolitiske engagement skyldes flere ting – men der er dog et springende punkt. De politiske partier kan slet ikke kommunikere til den unge generation. Hverken partiernes image, kampagner eller politikernes retorik formår at appellere til de unge. Kommunikationskløften mellem partierne og de unge medfører nogle store demokratiske problemer, skriver Rasmus Jønsson, der har skrevet bogen "Professionel Politisk Kommunikation".

Af Rasmus Jønsson

"I den politiske beslutningsproces er der en kæmpe overvægt af taxichaufførers og ildsjæles meninger".

Sådan sagde en spindoktor for nylig til mig. Hans pointe var, at Christiansborg-politikerne stort set ikke møder andre mennesker end de taxichauffører, der kører dem til og fra møderne, og så de få ildsjæle, der dukker om til de politiske møder ude omkring i landet.

Og som spindokteren konkluderede: "Det værste er, at politikerne selv tror, at de er ude og møde et bredt udsnit af den danske befolkning. Det er de ikke!".

Et uddøende fænomen

Spindoktoren har fuldstændig ret. Forsamlingshuset er ikke længere en demokratisk rugekasse, hvor politikerne møder befolkningen. På samme måde er demonstrationer og politiske møder på arbejdspladser et uddøende fænomen. En lang række af de steder, hvor befolkningen og politikerne har haft tradition for at møde hinanden face to face, er forsvundet.

Det folkelige input i den demokratiske beslutningsproces skal altså hovedsageligt ske igennem de politiske partier. Men også her er der store problemer.

Faldende medlemstal

De tørre facts viser, at kurven over medlems-

nedgangen i de politiske partier tager form som en skihopbakke. I midten af 1960'erne var over 20 procent af danskerne medlem af et parti, mens det samlede medlemstal i dag er på omkring 5 procent.

Og ikke mindst i forhold til den unge generation har partierne et enormt problem. Således har Danmarks største parti, Venstres ungdomsafdeling VU, kun omkring 3000 medlemmer.

Ligeledes har ungdomspartierne på venstrefløjens tilsammen på landsplan lige så mange medlemmer, som der møder op for at se et bundopgør i superligaen. De politiske partier har tydeligvis problemer med at få fat i de unge.

Demokratiske problemer

I kølvandet på, at partierne slet ikke formår at rumme den unge generation, opstår der nogle store demokratiske problemer.

Første og fremmest er det bekymrende, at de unges problemer, behov og ønsker stort set er fraværende i den politiske debat i disse år. Det, at titusinder af unge er blevet weekendnarkomaner, har spiseforstyrrelser og depressioner, er ikke noget, der fylder meget i den daglige Christiansborg-politik.

I takt med, at vi de seneste årtier er rykket opad i behovspyramiden, er de politiske problemer,

som de unge har, ofte af psykisk karakter. Men i den politiske beslutningsproces er disse psykologiske problemer stort set fraværende. Her bliver der snakket skattestop, ventelister på sygehuse og ældrepleje.

En svækket fødekæde

Fraværet af den unge generation i partierne betyder også, at den fødekæde, der normalt skal føre til at der bliver klækket nye politikere ud, er stærkt svækket.

Tydeligst ses dette problem hos partierne på venstrefløj, der stort set ingen unge har i Folketinget. Rekrutteringsproblemet ses også i de andre partier, hvor en stor del af deres MF'ere har siddet i over et kvart århundrede.

I et repræsentativt demokrati er det et stort problem, at der er så få unge i Folketinget. For udover at de unges interesser er underrepræsenteret, mister man også den afsmitnings-effekt, der kunne være i at unge kunne blive inspireret af at se andre unge i politik.

Slitage i det demokratiske tandhjul

De unges manglende partipolitiske engagement er også et problem i forhold til den politiske dialog i de unges netværk. Når hovedparten af de unge ikke er i kontakt med partipolitik, fylder den politiske 'snak' naturligvis heller ikke særligt meget i deres hverdag.

Den demokratiske tanke om, at partierne skulle fungere som en slags platform for en politisk dialog, fungerer altså ikke i forhold til den unge generation. Samlet set fører de unges manglende engagement i partipolitik altså til slitage i en række vitale dele af det demokratiske tandhjul.

Kommunikationskløften

En af de væsentligste årsager til, at partierne ikke får unge medlemmer, er, at der er en kommunikationskløft mellem partierne og de unge.

Mange af partierne har i gennem de seneste år forsøgt sig med hvervekampagner, der skal få de unge til at melde sig ind, og stort

set alle kampagnerne har været uden effekt.

I slutningen af 1990'erne kunne man se et utraditionelt samarbejde mellem SF og Venstre. De to partier havde i fællesskab udarbejdet en hvervekampagne, der bestod af video, avis, postkort og debatmøder. Jeg havde selv fornøjelsen af at skulle evaluere kampagnen, hvilket bl.a. indebar, at kampagnematerialet skulle testes på de unge gennem fokusgruppeinterview.

Meget hurtigt gik det op for mig, at dette kunne blive en meget vanskelig metode at anvende. Efter at de unge i fokusgrupperne havde set videoen og tygget sig halvt igennem avisen nægtede de at forsætte. "Det var simpelthen for kedeligt", "det er jo kun klicheer", "det er kedeligt politikersprog", var nogle af deres argumenter for ikke at gide læse mere.

Og de havde fuldstændig ret. Venstre og SF havde lavet en hvervekampagne til omkring en halv million kroner, som ingen unge fandt interessant. Både emner, retorik og form var så langt væk fra de unge og deres hverdag, at kampagnen på ingen måde kunne skabe den ønskede effekt.

Folkedans til lørdagsfesten

For et par år siden kunne man i DRs reportage fra Enhedslistens landsmøde se Kjeld Albrechsen indlede Enhedslistens landsmøde med budskabet: "Enhedslisten vil i den kommende tid gøre alt for at få flere unge med i partiet". Det var et godt og væsentligt budskab, Kjeld Albrechsen kom med.

Der var dog bare et problem.

Det næste klip fra reportagen viste nemlig et par af venstrefløjens profilerne fra 68-generationen i en kædefolkedans til landsmødets traditionsrige lørdagsfest. Og for at det ikke skulle være løgn, viste det efterfølgende klip afslutningen på landsmødet, hvor man kunne nyde Frank Åen og Søren Søndergaard stå på Husum torv og synge "hjulene på bussen drejer rundt, rundt, rundt.....".

Problemet er, at hverken kædefolkedans eller børnesange er den rette medicin til at få

kureret de unges manglende modvilje overfor partipolitik. Hvis Enhedslisten virkelig vil have fat i de unge, skal der sendes nogle signaler, der appellerer til unge. Med andre ord, der skal være overensstemmelse mellem det man siger og det man gør! Er der ikke det, skal man lade være med at sige noget.

Øget konkurrence om de unge

Skal partierne have fat i de unge, skal de formå at tale et sprog, der passer til de unge. Og det er ikke nogen helt nem mission, som partierne skal ud på. For at kommunikere til unge mennesker, der til dagligt færdes i en overkommunikeret hverdag, kræver noget helt specielt.

De unge befinder sig i et offentligt rum, der de seneste år er blevet forvandlet til en kommunikativ kampplads. Firmaer, forretninger, interesseorganisationer og myndigheder kæmper om deres opmærksomhed. Hver en flade i det offentlige rum er efterhånden dækket med et budskab eller en fristelse rettet mod den unge målgruppe. Samtidig er der kommet et øget medieudbud, med langt flere tv-kanaler, Internet, magasiner, gratisaviser, mv. i de seneste årtier er der altså opstået en voldsom kommunikationsstøj i det offentlige rum. Sammenholdes denne kommunikationsstøj med, at de unges opmærksomhed er en knap ressource, er der de senere år kommet en øget konkurrence om de unges opmærksomhed.

Ved ikke, hvad de unge vil have

Den øgede konkurrence har de fleste partier slet ikke formået at tage højde for.

Hovedparten af den politiske kommunikation – og det gælder også meget andet end hvervekampagner – lider af top-down-problemer. Det bliver lavet af en gruppe politikere, der sidder i toppen og kommunikerer efter devisen om, "at vi ved godt, hvad de unge vil have". Men det gør de næsten aldrig.

At lave målrettet politisk kommunikation kræver, at man går ned i den anden ende og

stiller ind på de unge. Det vil sige, at man undersøger, hvilke politiske områder der har deres relevans, hvad for en forforståelse de har af politik, hvor meget tid de bruger på politik, hvordan deres mediemønster er osv.

Først når man har disse svar, er det muligt at lave politisk kommunikation, der emnemæssigt interesserer de unge, som i indhold passer til de unges niveau, som i form og layout matcher de unges smag, og som kan eksponeres nogle steder, hvor det kommer i "kontakt" med de unge.

Kræver mod

Jeg spurgte en dag min lillebror – der på det tidspunkt gik i 10. klasse – om der var nogle i hans klasse, som var medlem af et politisk parti.

"Nej, ikke i min klasse, men der er en i B-klassen, der er medlem af Socialdemokratiet, og så er der en fra 9. klasse, der er med i de Radikale", var hans meget præcise svar. Og netop den præcision, som han kunne udpege de to partipolitiske aktive med, illustrerer meget godt, at partierne har et imageproblem.

Unge, der er medlem af et parti, opfattes som ikke helt almindelige. Det er på ingen måde smart at være medlem af et parti, snarere lidt mærkeligt. Man er stemplet som lidt anderledes, og det er de færreste af nutidens unge, der har lyst, mod eller kræfter til at skille sig ud fra mængden.

At være ung og melde sig ind i et parti kræver mod. Der skal tages masser af diskussioner med omgivelserne og man skal kunne leve med et latent ry som "ham der er medlem af et parti".

Ikke kun et imageproblem...

Partierne har et imageproblem. Og dette imageproblem ligger som en barriere for mange unge, når det gælder om at være partipolitisk aktive. Der ligger derfor en meget stor opgave for de politiske partier i forhold til at få poleret deres profil, så de kan signalere noget smart,

lækkert og moderne.

Der er dog ikke kun tale om kommunikationsproblemer. For mange af partierne er langt fra smarte, lækre og moderne. Træder man ind i de fleste lokale partiforeninger står luften nærmest stille. Det hænger tykt i luften af, at "her skal der bruges timer på at godkende dagsordner og skrives referater". Og man skal heller ikke havde været der længe, før at man kan 'lugte' nogle gedigne interne stridigheder, der ofte har flere årtier lange rødder. Trægheden, der er i mange partiforeninger, skal der blødes op for, hvis partierne skal være et attraktivt tilbud for de unge.

... Men dog et imageproblem

Men når det er sagt, har partierne også et imageproblem, som kan løses med kommunikation. For i det moderne mediedemokrati har partierne og politikerne næsten altid den permanente skurkerolle.

Som medieforsker Stig Hjarvard konkluderer i sin analyse af tv-nyhedernes udvikling, "er borgerne ikke medlemmer af politiske eller faglige interesseorganisationer; de er individer, der over for staten er forbrugere af offentlige serviceydelser. Tilsvarende er politikerne ikke repræsentanter for ideologiske budskaber eller sociale interesser, men leverandører af offentlige serviceydelser. Journalisten er de individuelle serviceforbrugeres repræsentant over for leverandørerne; journalisten er ikke passiv formidler men tager aktiv stilling til sagen".

Politikerne og partierne er altså serviceleverandører overfor borgerne, mens journalisterne agerer advokater for borgerne. Denne rollefordeling har givet de politiske partier et særdeles dårligt image. For medie billedet indeholder stort set kun dårlige historier af partierne og politikerne.

Historier som fx: "I dag har politikerne i Københavns Kommune sørget for, at fru Hansen har fået to timers god hjemmehjælp", findes ikke i medierne. Politikere er, set fra

mange unges synsvinkel, nogle uduelige personer, der kun laver fejl og som konstant er oppe at 'slås' internt og med de politiske konkurrenter.

Behov for gode historier

Skal dette billede ændres, er der brug for at få fortalt nogle gode historier.

Der skal fortælles historier, der kan illustrere, at det faktisk nytter noget at engagere sig i politik og at politisk arbejde faktisk giver individuel udvikling på mange områder. Man lærer at forhandle, kommunikere, udvikle ideer og begå sig i en organisation og på det politiske felt.

Der skal også fortælles historier om at man ikke behøver at ændre hele sit liv for at melde sig ind i et parti. Det kræver ikke, at man arbejder i døgndrift, eller at man absolut skal være enig i hele partiprogrammet for at være medlem af et parti. Kan man få fortalt sådanne historier, er det også muligt at få ændret partiernes dårlige image.

Gamle mennesker i unge kroppe

Et andet aspekt, der skal være med til at give partierne et bedre image, er, at der skal blødes op for den socialiseringsproces, som de unge politikere skal igennem for at gøre karriere.

Partierne er i øjeblikket indrettet, så der kun er plads til unge politikere, der overtager den traditionelle 'politikers' retorik og form. Det har resulteret i, at de fleste af de unge politikere, der i øjeblikket gør karriere i partierne, lyder som gamle mennesker i unge kroppe. Al virilitet, fandenivoldskhed og ungdommelighed er forsvundet fra de unge politikere. Deres retorik, udtryk og form er fuldstændig strømlinet, og de politiske budskaber bliver som regel serveret med en professionalisme, som gør det meget svært at se, om de overhovedet mener det de siger.

Skal partipolitik få de unge op af sofaen, skal der være plads til vildskab, engagement og spontanitet. Sådanne ingredienser gør det

sjovt og vedkommende for de unge af deltage aktivt i demokratiet.

Behov for en kæmpe indsats

Der ligger altså nogle store kommunikative opgaver og venter, hvis partierne skal gøre sig forhåbninger om at få tag i de unge. Og før det kan lade sig gøre, er det nødvendigt, at politikerne erkender at der er et problem.

Man skal ikke gøre som Mimi Jacobsen gjorde ved CD's sidste landsmøde, hvor hun pralede med at partiet havde fået 300 nye med-

lemmer siden sidste valg; men glemte at sige, at der er i samme periode var 500, der havde meldt sig ud.

Partierne står i en voldsom eksistentiel krise og der er derfor brug for en kæmpe indsats, hvis man skal gøre sig forhåbninger om at få de unge tilbage i partierne.

Rasmus Jønsson er Cand.Comm. Han underviser i politisk kommunikation på RUC og er forfatter til bogen *Professionel Politisk Kommunikation*, der er udgivet på Akademisk Forlag

AKTUELLE CeFU-AKTIVITETER

Nye tider - nye foreningsformer? Et forskningsprojekt om ungdom & foreningsliv

Nye tider – nye foreningsformer? er et 2-årigt forskningsprojekt om unge og foreningsliv. April 2003 udgiver Center for Ungdomsforskning et særnummer af Ungdomsforskning om forskningsprojektet. Tema-publikationen sætter fokus på centrale problemstillinger i unges foreningsdeltagelse og forståelsen af ungdom og foreningsliv.

Af Jens Christian Nielsen

Der kommer temmelig enslydende meldinger om at unges tilgang til foreninger og foreningsliv er under forandring fra så forskellige områder som idrætsverdenen, politiske partier og faglige organisationer, kristelige foreninger, humanitære foreninger, natur- og fritidsforeninger. Erfarne ledere i foreningslivet oplever at unge har ændrede forventninger og krav til foreningslivet og at de ikke uden videre indgår i eller accepterer de eksisterende strukturer.

Hos os er der ikke noget der bare skal være. I nogle håndboldklubber skal man for eksempel have et børnehold, også selvom der ingen børn og træner er. Vi er fri for alle rutiner, fordi vi er en forholdsvis ny forening med en idræt hvor der ikke er foreningstraditioner.

Citat fra Nye tider - nye foreningsformer?

De er mindre stabile de vandrer ud og ind af foreningerne de engagerer sig på nye måder og de er mindre tilbøjelige til at påtage sig de ulønnede lederhverv. Derfor opleves unges deltagelse i mange foreninger som en udfordring for de etablerede foreningsformer og måder at forstå medlemskab og deltagelse på. Det er disse problematikker tema-publikationen sætter lys på.

Tema-publikationen er den første udgivelse fra forskningsprojektet *Nye tider – nye foreningsformer?*, der er et 2-årigt forskningsprojekt om unges foreningsdeltagelse ved Center for Ungdomsforskning i samarbejde Dansk Ungdomsfællesråd (DUF), Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger (DGI) og Danmarks Idræts-Forbund (DIF).

Projektet ser gennem konkrete studier af idrætsforeninger, spejderforeninger, politiske ungdomspartier og kulturelle foreninger nærmere på tendenser i unges deltagelse og engagement i foreninger og i udviklingen af [nye] forenings- og fællesskabsformer.

Vi satser ikke på internettet, vi bruger det. Uden internettet ville vi faktisk ikke eksistere, blandt andet fordi vi ikke har noget klubhus hvor vi ellers kan fortælle om vores aktiviteter.

Citat fra Nye tider - nye foreningsformer?

I tre artikler sætter projektets forskere fokus på centrale problemstillinger i unges foreningsdeltagelse og forståelsen af ungdom og foreningsliv.

Jens Christian Nielsen redegør i artiklen *Unge i bevægelse – en udfordring for det etablerede foreningsliv* for centrale problemstillinger

i unges foreningsdeltagelse. I artiklen identificeres fem forskellige niveauer i foreningslivets oplevelse af et ungdomsproblem. Det beskrives hvordan disse vil blive anvendt analytisk i projektets empirisk baserede undersøgelser af konkrete foreninger og unges deltagelse heri. Endelig behandler artiklen hvordan forskningsprojektets metodiske tilgang vægter, at problemfeltet behandles fra såvel foreningslivets som ungdomslivets perspektiv.

I den anden artikel *Hvorfor beskæftige sig med ungdom og foreningsliv? En kommenteret oversigt over udvalgt forskning og dokumentation* gennemgår og diskuterer **Andy Højholdt** væsentlige studier og tilgængelig dokumentation om unge og deres deltagelse i

frivillige foreninger. Der gøres også rede for hvordan resultater og problemfelter i den udvalgte forskning har dannet afsæt for en række af de analytiske nedslag i forskningsprojektet.

Endelig lader **Birgitte Simonsen** i den tredje artikel *Samtale med ildsjæle og forskere* aktører i foreningslivet til orde. Birgitte Simonsen har gennemført gruppesamtaler med medlemmerne af ekspertfølgegruppen og forskerne bag forskningsprojektet. I følgegruppen sidder repræsentanter fra Dansk Ungdoms Fællesråd, Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger og Danmarks Idrætsforbund som alle er særdeles engagerede og kompetente ildsjæle så der er kommet et spændende og væsentligt bidrag til forskningen og debatten ud af det.

Vi har en uskreven regel om, at man ikke behøver at være medlem for at lave noget i foreningen. Hvis man har en ide så kan man godt lave ting og sager for foreningen – selvfølgelig må vi så give det formelle ansvar til et medlem... Det er jo ikke sådan, at man står og siger til dem: Jamen, I kan ikke lave det her før I har betalt de her 150 kr. Det er bare fint, lav det her. Og lige pludselig så synes de, det er meget naturligt at blive medlem af foreningen... Så vi tvinger sgu ikke et medlemskab over hovedet på folk – jo, de skal være medlemmer, hvis de har lyst til det. Så har du dem også længere, fordi det så er de engagerede der bliver der.

Citat fra *Nye tider - nye foreningsformer?*

Projektets forskere/forfattere

Jens Christian Nielsen er forskningsleder og -koordinator i CeFU, og beskæftiger sig især med forsknings i unges arbejdsliv og unges demokratiske deltagelse. Projektleder for *Nye tider – nye foreningsformer?*
E-mail: jcn@ruc.dk

Andy Højholdt er forskningsmedarbejder i CeFU, og forsker i ungdom og foreningsliv.
E-mail: andy@ruc.dk

Birgitte Simonsen er professor i ungdomsforskning, centerleder i CeFU, har tidligere arbejdet med uddannelsesforskning og kønsforskning, og er aktuelt engageret i ungdomsforskning over en bred front.
E-mail: bisi@ruc.dk

Bestilling

Pris 25,- kr. inkl. forsendelse.
Pris 20,- kr pr. stk. ved bestilling af mere end 5 eksemplar
Tema-publikationen kan bestilles på tlf. 4674 2300 eller
ungdomsforskning@ruc.dk

KONFERENCE

13. maj 2003

Kvalitet i ungdomslivet - målinger eller virkelighed?

Center for Ungdomsforskning
Roskilde Universitetscenter
Store Auditorium

Yderligere information:
Randi Kaas, tlf. 4674 2300
eller www.cefu.dk.
E-mail: cefu@ruc.dk

YOUTH - VOICE AND NOISE

NORDIC YOUTH RESEARCH SYMPOSIUM 2003 - NYRIS 8

June 11 – 14, 2003

Held at Danish Centre for Youth Research, Roskilde University, Denmark

Call for papers

First announcement

The symposium will be an inspiring and dynamic arena for discussions and reflections. The attempt is to frame and facilitate a dialogue between various fields of youth research – within sociology, psychology, political science, culture and subculture, lifestyle, pedagogic, education, medical science, health, criminology, ethnicity, gender etc. Between perspectives based on single disciplines, interdisciplinary approaches and concerns of policy and practices.

For further information and registration visit our conference website on:

WWW.CEFU.DK/KALENDER/KONFERENCER

Rettelse

I ungdomsforsker Peter Koudahls artikel "Hvorfor er det nu lige, vi har den folkeskole?" i *Ungdomsforskning* nr. 4 forekom nogle redaktionelle fejl. Bl.a. var der rod i litteraturlisten. Redaktionen undskylder fejlen, som forfatteren er uden skyld i, og vi bringer her den korrekte liste.

Bauer, Mette og Karin Borg (1986/93): "Den skjulte læreplan: Skolen socialiserer men hvordan"? *Unge pædagoger*.

Bernstein, Basil (1971-75): "*Class, codes and control*". Routledge & Kegan Paul, London

Bourdieu, Pierre & Passeron, Jean-Calude (1977): "Reproduction in Education, Society and Culture". SAGE Publications, London

Hansen, Erik Jørgen (1995): "*En generation blev voksen: Den første velfærds-generation*". Socialforskningsinstituttet: Rapport 95:8. København

Hargreaves, Andy (2000): "*Nye Lærere, Nye Tider – lærerarbejde og lærerkultur i en postmoderne tid*". Forlaget Klim

Koudahl, Peter (2002): "Krav uddannelse = risiko for marginalisering?" *Tidskriftet Social Kritik* nr. 83. København.

Center for Ungdomsforskning (CeFU) er en forskningsenhed på Roskilde Universitetscenter. Centrets formål er at analysere forhold omkring unges deltagelse i samfundet og koordinere viden og faktuelle oplysninger om unge. Centret tager forskningsmæssigt udgangspunkt i de unges livsstil og de brydninger der præger hverdagen i uddannelsesinstitutioner, demokratiske organisationer og på arbejdsmarkedet.

Center for Ungdomsforskning er udviklet som en ny konstruktion indenfor universitetsverdenen. Centret er tæt knyttet til en forening med medlemmer fra forskellige centrale institutioner, organisationer og virksomheder i Danmark.

Center for Ungdomsforskning modtager gerne henvendelser fra alle der interesserer sig for ungdomsforskning. CeFU hjælper også gerne med henvisninger og rådgivninger. Hvis det passer ind i vores profil og almene interesser, kan vi igangsætte både små målrettede undersøgelser og større undersøgelser. Der er også mulighed for at samarbejde med CeFU gennem samfinansierede ph.d. stipendier eller søge om medlemskab af foreningen bag CeFU. Endelig laver vi også foredrags- og konsulentvirksomhed i begrænset og prioriteret omfang.

CeFU's medlemmer er: Beskæftigelsesministeriet - BG-Fonden - BUPL (Forbundet for pædagoger og klubfolk) - Danmarks IdrætsForbund - Dansk Industri - Dansk Metal - Dansk Ungdoms Fællesråd - Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger - Folkehøjskolernes Forening i Danmark - Forsvarets Værnepligt & Rekruttering - FDB (Fællesforeningen for Danske Brugsforeninger) - Gymnasieskolernes Lærerforening - HK-Danmark - Kulturministeriet - Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration - Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling - Rigspolitiet - Socialministeriet - Specialarbejderforbundet i Danmark - TDC - Tipstjenesten A/S - Undervisningsministeriet.

CENTER FOR UNGDOMSFORSKNING

Roskilde Universitetscenter

Universitetsvej1, P10

DK-4000 Roskilde

Tel +45 4674 2300

Fax +45 4674 3070

email cefu@ruc.dk

www.cefu.dk